



„Ezért is kértük, hogy kaphassunk egy-egy rövid bemutatást az egyes egyházmegeyék, benne a gyülekezetek életéről. Az egymásért viselt felelősség erősödésének elengedhetetlen feltétele, hogy többet tudjunk egymásról.”

► A felügyelők országos konferenciája élé – 7. oldal

„Idemácsolom az üzenetet úgy, ahogy én kaptam: »Yrjö, szörnyű dolog történt egy iskolában nálunk Tuusulaban, ahol mi élünk. 8 embert lelőtte puskával egy gimnazista. Gondolom magyar hírekben is van. jr«”

► Hová mégy, világ? – 7. oldal



„Újrafelfedezésére csak 1989 után kerülhetett sor. Alakjának, életének megismerése, szellemi rehabilitálása azért is fontos, mert a két világháború közötti virágzó egyházi élet eredményeire máig lehet építeni.”

► Raffay Sándor püspök emlékezete – 8. oldal

Evangelikus diakóniai módszertani központ ► 4. oldal
Mesterduett ► 5. oldal
25 éves az Evangelikus énekeskönyv ► 6. oldal
Multikulturális ökumené ► 7. oldal
A protestáns helytállás vizsgálata ► 10. oldal



Ha csupán rövid időre is, múlt vasárnap viszonylag jelentős hótakaró borította be hazánk nagy részét. Mivel az Ítélet vasárnapjának eseményeiről küldött tudósításokhoz mellékelte fotók egyikén sem sikerült felfedeznünk erre utaló „foltokat”, szerkesztőségünk az evangelikus internetes levelezőlista – a Fraternet – közösségéhez fordult, remélve, hogy talán akadt, aki istentiszteletra menet-jövet készletet érzett fehérbe öltözött templomának megörökítésére. Az Ostffyasszonyfáról kapott felvétel előterében a volt evangelikus iskola épülete látható, és – nyomdába adás előtt – mi még havat is láttunk a Soós Ildikó által készített képen...

Egyházkerületi közgyűlés nyugaton délen

► A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület küldöttei az elmúlt hét szombatján tartották meg őszi egyházkerületi közgyűlésüket Győrben, az egyházkerület székházában. A tárgysorozatban beszámolóik és tájékoztatók szerepeltek, továbbá gyülekezeti kérvényekről is dönteniük kellett a közgyűlési tagoknak.

Az ülés Szarka István bakonycsérnyei lelkésznek, a Fejér-Komáromi Egyházmegye esperesének nyitóáthítával vette kezdetét, majd az egyházkerület elnöksége – Ittész János püspök és Szabó György egyházkerületi felügyelő – adott tájékoztatót az előző közgyűlés óta történtekről. A püspök beszámolójában kiemelten foglalkozott a közelmúlt három jelentős évforduló eseményével: a bajor–magyar testvéregyházi kapcsolatok kezdetének tizenötödik évfordulójához kötődő rendezvénysorozattal, a finn–magyar ösztöndíjas kapcsolatok nyolcvanadik évfordulója alkalmából rendezett helsinki ünnepséggel, valamint a soproni líceum megalapításának 450. évfordulójával, amellyel egyben a magyarországi lelkészképzés indulásáról is emlékezhetünk.

A továbbiakban először a harkai gyülekezet önállósodási kérvényét tárgyalta a közgyűlés. A gyülekezet anyagi és lelki ereje örömdetesen megnőtt, így az egyházközösség kezdeményezte a gyülekezet önállósodását. A közgyűlés a kérvényt egyhangúlag jóváhagyta. Ágfalva és Bánfalva gyülekezete viszont éppen társulni szeretne. A háború utáni kitelepítések következtében mindkét egyházközösség végzetesen meggyengült. Ezt a társulási kérvényt is elfogadta az egyházkerületi közgyűlés. A bakonytamási és a szilsárkányi gyülekezet a templomának tatarozásához kért egyházkerületi támogatást; a küldöttek ezt is megszavazták. Két gyülekezeti szolgálati gépkocsi sorsáról is döntés született: a marcalgerlyi–szergényi társult egyházközösség és Uraiújfalu kaphat szolgálati autót.

Az országos presbitérium Ordass Lajos- és Prónay Sándor-díjat alapít, amely azoknak a felszentelt magyar vagy külföldi lelkészeknek, illetve azoknak a magyar vagy külföldi világi személyeknek adható, akik sokat tettek a magyar evangelikusáért, továbbá akik kiemelkedő szellemi vagy anyagi támogatással álltak a Magyarországi Evangelikus Egyház mellett. A díjat odaítélő kuratóriumba az egyházkerület Tölly Balázst, a soproni líceum igazgatóját delegálta.

Az egyházkerületi közgyűlés végén a küldöttek még megállapodtak abban, hogy a következő év országos munkatervét elkészítő bizottságba a kerülethez tartozó egyházmegeyék mindegyike delegálni fog tagot vagy tagokat, majd a közgyűlés lezárásaként Ittész János püspök ismertette a következő esztendő főbb egyházkerületi programjait.

► KISS MIKLÓS

► A Déli Egyházkerület elnöksége a Budapest-Kőbányai Evangelikus Egyházközösség alagsori gyülekezeti termében rendezte meg a kerület idei őszi közgyűlését november 9-én. A jelentések és a tárgysorozati pontok megtárgyalása és elfogadása után a közgyűlés jóváhagyta az egyházkerület 2008. évi munkatervét, illetőleg határozott egy teológiai és egy fotópályázat kiírásáról.

Gáncs Péter püspök a személyi változás ismertetésével kezdte jelentését. Mozgalmas félévben van túl az egyházkerület, hiszen gyülekezeteinek negyed részében történt valamilyen váltás: főként parókus és másodlelkészek iktatásából volt „dömping” a nyár végi és őszi időszakban. Sok egyházközösségben nyílt alkalom hálálaadásra is felújítások, építkezések befejeztével.

Az egyházkerület felügyelője, Radosné Lengyel Anna az idei év új déli kezdeményezésének, a felügyelői konferenciának a sikeréről számolt be. A tavaszi gyülekezetvezetői tanácskozáson megalkodott terv valóra vált: mostanra mindegyik egyházmegeyében megalakult, és megkezdte működését a felügyelői munkaközösség (FMK). Lengyel Anna a munkavégzés hatékonysága érdekében külön felhívta a figyelmet a modern kommunikációs eszközök alkalmazásának fontosságára, az e-mail, a központi és kerületi honlap, valamint az Evangelikus Élet nyomtatott és on-line kiadásának napi szintű használatára.

Rendkívül tartalmas és koncepciózus jelentésében Szabóné Mátrai Marianna püspökhelyettes négy pontban foglalta össze az elmúlt félévben végzett munkájának eredményeit. Az oktatási intézmények látogatása kapcsán elismerését fejezte ki és köszönetet mondott az iskolákban végzett gyerekbarát és magas szakmai színvonalú munkáért. A tapasztalatok alapján a hitoktató- és hittanmunkaközösség-vezető tanárok szakmai konzultációját félévünkén rendezik meg. Mint a kerületi ügyekért felelős munkatárs a nemzetközi kapcsolatokról és a külföldi konferenciákon való részvételről is beszámolt a közgyűlés tagjainak. Jelentése második felében Mátrai Marianna a kerület tanulmányi-továbbképzési jellegű szervezőmunkáiról számolt be, amelyek a munkaévkezdő lelkészkonferenciát és a lelkészakadémiát foglalják magukba.

A jelentések elfogadása után Gáncs Péter ismertette a Déli Egyházkerület 2008. évi munkatervét; a közgyűlés ezt változtatás nélkül jóváhagyta. Az egyházkerület elnöksége egy teológiai és egy fotópályázatot is kiírt az első hitágazattal kapcsolatos témakörökben; a választható dolgozatok megegyeznek a fotópályázat tematikájával.

A napirendi pontok végére érve a Déli Egyházkerület közgyűlése köszönetet mondott Andorka Árpádnak a Tolna-Baranyai Egyházmegye élén végzett tizenöt éves hűség és áldozatos munkájáért.

► PETRI GÁBOR

Huszonöt éves az Evangelikus énekeskönyv

► TRAJTLER GÁBOR

Az Evangelikus Élet 1982. december 5-i száma adott hírt arról, hogy elhagyta az Egyetemi Nyomdát az Evangelikus énekeskönyv első példányai. Azóta tizenöt kiadást ért meg.

Ha az akkor új énekeskönyv szerkesztésének elindítójára kérdezzük, egyértelműen Schulek Tibor komáromi lelkészt kell említenünk. Ő volt hazánkban a 20. század legnagyobb evangelikus himnológusa. Ő kutatja fel számunkra 16–17. századi énekkincsünket, és adta ki annak javát az 1945-ben megjelent Régi magyar istenes énekek című gyűjteményben. Ő ismerte az európai himnológiai kutatások eredményét, s tartotta a kapcsolatot mindazokkal, akik Európa-szerte az énekreform-mozgalom jeles képviselői voltak.

E mozgalom eredményeinek jegyében szerkesztette meg Schulek Tibor a „Cantate!” című énekfűzetet, melyben bemutatta, hogyan lehet az ősi, ritmikus dallamokra magyar szöveget költeni. E két kiadvánnyal elindította egyházunkban az Európában akkor már általánossá vált énekreform-mozgalom. Ennek a szellemében került megszerkesztésre 1955-ben az Új résznek nevezett (úgynevezett „hétsházás”) énekeskönyvi toldalék, amelyet mind a három, honunkban használt – dunántúli, békéscsabai, szarvasi – énekeskönyvhöz hozzácsatoltak. Gyülekezeteink ezen keresztül ismerték és tanulták meg fokozatosan a korszerű éneklést. Ezekkel az előkészítő lépésekkel vált lehetővé, hogy megteremtődjék az új, egységes szemléletű, magyar egyetemes énekeskönyv.

Az új énekeskönyv tervével 1970-ben fordultam Káldy Zoltán püspökhöz, akinek támogatásával az országos presbitérium 1970. december 17-én tartott ülésén megadta az engedélyt a szerkesztésre. Ezzel meg is kezdődhetett a szerkesztés munkája, a bizottsági tagok felkérése, összehívása. A szövegi bizottság tagjai Koren Emil elnökletével Bodrog Miklós, Ferenczy Zoltán, Gáncs Péter, Muntag Andor, Túrmezei Erzsébet voltak, a dallami bizottságé Fasang Árpád, Rezsényi László, Sulyok Imre és Tóth-Szöllös Mihály.

Ma csak meghatódottsággal tudok arra emlékezni, milyen örömmel, hűséggel és lelkesedéssel vetették bele magukat a sok időt igénylő munkába. A szövegi bizottság 82, a zenei bizottság 62 ülést tartott. Néha több napra is elutaztunk a Mátrába vagy Gyenesdiásra, hogy zavartalanul dolgozhassunk. Egyet akartunk, egy irányba húztuk az ügy szekerét. Ha valakinek a véleményét nem fogadtuk el, az nem sértődött meg. Hálával gondolok a jóízű, együttes munka alkalmaira.

Külön is kiemelem Túrmezei Erzsébet testvér készségét és szeretettel való szolgálatát. Nem volt olyan kérés, amelyet el ne vállalt volna. A legrövidebb időn belül hozta a kért megoldást. Nélküle az énekeskönyv nehezen készülhetett volna el. Nemcsak költői vénával rendelkezett, hanem a zenei-szövegi egyeztetéseket is értette, a szöveggel alázatosan bánt, olcsó, tetszetős megoldásokért nem adta fel teológiai felfogását, hitét. Több nyelvből fordított. A fordítások-

ban végsőleg megpróbálta a magyar nyelvre átültetni az eredeti szöveg mondanivalóját, hangulatát.

És itt kell szólnom azokról, akik nem voltak bizottsági tagok, de akár kérésre, akár kérés nélkül küldték a verseket, énekefordításokat, szövegajánlatokat. Gondolok itt elsősorban Scholz László, Dóka Zoltán és Madocsai Miklós lelkészre. Mindenki a maga költőiséggel, egyéniségével, újszerű vagy tradíciót érzékelhető értékeivel gyarapította az énekeskönyv gazdag anyagát.

A fent nevezetteken kívül még nagyon sok nevet tudnék említeni, akik segítettek nekünk: lelkészek, muzsikuskok határainkon belül és kívül; evangelikusok, reformátusok, katolikusok és baptisták, fiatalok és idősök egyaránt.

Az énekeskönyvnek lényeges fejezete a liturgikus rész. Ennek kidolgozója Pröhle Károly volt. Munkája átmenetet teremtett az általunk ismert hagyományos Raffay-agenda és az új Liturgikus könyv között. Különösen is nagy jelentőségű az a húsz szoltár, amelyeket könyvünkben a 18–37. számok alatt találunk. Számos gyülekezet ismerkedhetett meg általuk a liturgikus éneklés egyik, szinte leglényegesebb elemével. Pröhle Károly mindvégig figyelemmel kísérte munkánkat, és bírálatával helyes irányba terelte.

Az énekeskönyv megjelenése után következett a bevezetése a gyülekezetekben. Természetes, hogy – mint minden újat – az emberek gyanúval fogadták. A megszokottól való elszakadás mindig megrázkódtatással jár. Sok kérdést tettek fel akkor nekünk. Neheztelt megértetni, hogy miért jobb a ritmikus éneklés, és miért kell ehhez a szövegnek alkalmazkodnia.

Itt kell méltatnom a fiatalok hallatlan nagy szolgálatát. A főtí kántorképzésben és a teológián már több évtizeden keresztül mutattunk rá a ritmikus éneklés szépségére, és gyakoroltattuk elsajátítását. Ez az évről évre megújuló fiatal csapat – ifjú lelkészek és kántorok – lelkesen terjesztette az újat, a szépet, az eddig ismeretlent. Fiataljaink felé is hangozzék el a köszönet szava.

Természetesen azt is tudnunk kell: énekeskönyvünk nem tökéletes, akár csak bármely más emberi alkotás. Van benne hibák, melyeket értő szemek észrevettek. Vigasztaló tudat, hogy jön majd a következő, hiszen énekeskönyvünk élete fele idejében jár.

Egyházunk jókor alkotta meg az énekeskönyvet. A reformátusok 1948-ban, a baptisták 1960-ban, az adventisták 1964-ben adták ki új felfogású énekeskönyvüket. Ha nálunk ez nem történik meg, lemaradtunk volna. Mái is kotta nélküli könyvből énekelnénk, lassú tempóban, egyenlő hosszú hangokkal, kulturált énekstílus nélkül, csak régi szövegekkel. Jó időben történt meg mindez: Isten adta „kairosz”-ban, kegyelmi időben. Ma, ebben az általunk megélt, rohanós, szándékaival szétartó világban a fent felvázolt munka szinte elképzelhetetlen. Ma abban a kegyelmi korszakban termett gyümölcsből élünk.

Az Úr őrizze meg egyházunkat továbbra is az evangélium erejével és az őt dicsőítő szép énekléssel!

É L Ő V Í Z

Csapatmunka

Max DePree, egy igen sikeres bútorgyártó cég alapítója és számos, az üzleti életéről szóló könyv szerzője az alábbi megállapítást teszi: „Fontos felismerni, hogy akár formálisan, akár informálisan teszünk valamit, minden csapatmunka eredménye. Nem vagyunk egyedül. Mindnyájan számos társadalmi kötelességben dolgozunk – családban, gyülekezetben, üzletben.”

Akik szeretik a sportot – akár résztvevőként, akár szemlélőként –, nagyra becsülik a csapatmunka koncepcióját. De amint DePree megjegyzi, szinte bármilyen érdemleges dolog teljesítése csapatmunkát igényel.

Hajlamosak vagyunk különleges elismerésben részesíteni vállalatunk kulcsembereit, a legsikeresebb eladót, az összefüggéseket átlátó, lelkesítő igazgatót vagy a legsikeresebb részleg vezetőjét. De az az igazság, hogy a ranglétra legalsó fokán dolgozó észrevétlen munkatárs is fontos szerepet játszik a cég sikerében.

Erőt adó reggeli sétáim során gyakran gondolkodok erre, amikor a helyi bevásárlóközpont sétálóutcáin bókászom. Míg én másokkal egyetemben ráérősen sétálgatok, a személyzet ablakot mos, folyosót söpör, illemhelyet takarít, és ha az áruház már kinyitott, azonnal ugrik, amikor a vásárlók szemetelnek, kiöntenek vagy leejtenek és összetörnek valamit.

Évekkel ezelőtt, amikor szerkesztőként dolgoztam egy magazinnál, mindig elbűvölt, amikor az új kiadvány megkezdett a nyomdából. Soha nem mulasztottam el ámulattal bólogatni: „Az egész bizony több, mint a részek összessége.” A magazinunk – mint minden más kiadvány is – számtalan tehetséges és egyedi ajándékkal felruházott ember közös munkájának eredménye volt, és mind egyikük különböző, de egyformán fontos szerepet játszott a mű elkészítésében.

A Biblia figyelemre méltó megállapításokat tesz a csapatmunkával kapcsolatban.

Egy csapat tagjának lenni bátorítást, erőt és támogatást ad. Igazából a csapat együtt sokkal többre képes, mint az egyének külön-külön: „Jobban boldogul kettő, mint egy: fűrádozásuknak szép eredménye van. Mert ha elesnek, az egyik ember föl emeli a társát. De jaj az egyedülállónak, mert ha elesik, nem emeli föl senki.” (Préd 4,9)

A határidők szorításában, a kölcsönhatásban, a „kreatív súrlódásban” mind egyikünk hatékonyabban tud dolgozni, javítjuk egymás munkamorálját, produktívabbak leszünk: „Vassal formálják a vasat, és egyik ember formálja a másikat.” (Péld 27,17)

Szokatlan és igen előnyös, szerves együttműködés, összhang („synergy”) keletkezik, amikor emberek csapatban, egy közös ügy vagy misszió érdekében dolgoznak. Ez az „egytest-tudat” motívál, ösztönöz, és mindnyájunk számára lehetővé teszi, hogy soha nem látott magas szinten teljesítsünk: „Mert ahogyan egy testnek sok tagja van, de nem minden tagnak ugyanaz a feladata, úgy sokan egy test vagyunk a Krisztusban, egyenként pedig egymásnak tagjai.” (Róm 12,4)

„Ezek után az Úr szolgálatba állított másokat is... és elküldte őket... kettésével...” (Lk 10,1)

■ ROBERT J. TAMASY
(Forrás: Monday Manna)

SEMPER REFORMANDA



„Krisztus az Ő halálával megfojtotta a mi halálunkat és bűnünket. Ezért a feláldozásban és életben is Vele leszünk. Se bűn, se halál nem árthat tehát többé, mint ahogy Néki sem. Nyomorult testünk bántortalanságára ez a mi vigasztalásunk. Mert testünk meg fél a haláltól. De ha keresztyén vagyok, tudnom kell, hogy Krisztus feltámadt halottaitól s tehetetlen velem szemben a halál. Ezért tehetetlen velem szemben is.”

► Luther Márton: Jer. örvendjünk, keresztyének! (Szabó József fordítása)

SZENTHÁROMSÁG ÜNNEPE UTÁN AZ UTOLSÓ ELŐTTI (REMÉNYSÉG) VASÁRNAP – 2Thessz 1,3–10

A cél vonzásában

Nincs ember, aki a világ vége vagy még inkább a saját életének vége körül forgó gondolatokkal ne szembesült volna. A közfelfogás elsősorban az utolsó ítélettel való fenyegetést kapcsolja össze a keresztyénséggel. Valójában azonban hitünk igazi üzenete nem a halál és az ítélet rettenete, hanem Isten ígéreteinek beteljesedése. A keresztyén élet nem a borzalmaktól való kétségbeesett menekülés, nem is elvárások ostorpattogásában való kényszerű szolgálat, hanem a cél állandó vonzásában, erőterében való szabad lét. A hívő ember nem taszított, hanem megragadott ember.

Jól érzékelhető a kétféle gondolkodás különbsége egy szójátékban. Mai világunkat szokás fogyasztói – idegen szóval konzum- – társadalomnak nevezni. Mindent fölemészt (latinul: consumo), elhasznál maga körül, és célja legfeljebb annyi, hogy a szűkülő keretek között is valahogy – s ha lehet, kényelmesen – túléljen.

Kilátásai nem túl jók. Könnyen belátható, hogy előbb-utóbb elapadnak a források, s aztán minden megszűnik. Szamadással sem tartozik senkinek, hiszen a világ végén nincsen semmi, nem vár senki. S ha az egyetlen cél a pillanatnyi túlélés és kényelem, akkor e cél érdekében állítva végső soron minden eszköz megengedhető. A teológiában azonban

van egy másféle látást sejtető kifejezés a végidőkkel kapcsolatosan: „consummatio mundi”. Úgy fordíthatnánk, hogy a „világ summázása”, „összegzése”. Ebben az a hit fogalmazódik meg, hogy a világ – és benne az ember – számára Istennek van egy terve. A világ vége kiteljesedés, célba érkezés. Ráadásul a célt nem mi, emberek találjuk ki. Annál sokkal jobb, szebb és vonzóbb s ugyanakkor titokzatosabb is, de el is lehet véteni. A cél nem szentesít minden eszközt, de a célba jutás eszköztárát megválogatja, aki feléje törekszik.

Az Isten népét mindig fenyegette az a veszély, hogy a cél elhomályosodik. Vagy mert túl távolinak és elérhetetlennek tűnt, és ezért nem is volt értelme küzdeni érte. Vagy – mint ahogyan ez a thesszaloni gyülekezet esetében is történt – túl közeli eseménynek gondolták Krisztus visszatérését és az utolsó ítéletet, s ez hasonlóképpen télenekké tette őket. Miért is kezdjenek akármilyen nagyobb vállalkozásba, miért is fáradoznak azon, hogy az Isten szeretete által való megragadottságuk élményét, örömet megosszák másokkal, hiszen hamarosan mindennek vége. Ezt a fásultságot csak mélyítette az egyre hosszabbra nyúló várakozás, Isten késlekedése, továbbá a gyülekezet körül élők gúnyolódása, sőt bántásai, az üldözöttesek.

Pál tehát egy, a várakozásában elfáradt, meglankadt, közönyössé lett gyülekezetet szólít meg. Bár üldözöttesekkel ma gyülekezeteknek nem kell megbirkózniuk, a restség bennünket is megkönyvékez.

Első olvasásra furcsának tűnik a viaszgatalás: Isten igazságos ítéletében gyötörtötteknek gyötrelmekkel fizet majd. Pál nem fenyegeti a gyülekezetet az ítélettel, hanem emlékezteti őket arra, hogy bár maguk körül sok igazságtalanságot látnak, ennek ők is szenvedő alanyai, de létezik az Igazság. Isten nem megy el szó nélkül a gonoszság mellett.

Isten gyermekei számára fájdalmas érzés naponként szembesülni a bűn tényével – akár a világban, akár saját magukban érik tetten. Isten mai, a világ kényelmesebb felében élő, üldözöttest nem szenvedő egyháza számára pedig figyelmeztetés, hogy nem azért élvez-e háborítatlanságot, mert földadta az Isten országa terjesztésének küzdelmes útját. Isten országának – e földi viszonyok között – mindig része a küzdelem.

Az apostol tapintatos szeretettel szólítja meg a hivatását szem előtt tévesztett közösséget. Igazi lelkipásztor módjára! Nem ledorongolást, korholást kap az ereje fogytán csetlő-botló, hitében megingott nyáj. Inkább azt olvashatják ki a levélből, hogy milyen nagy utat tettek meg Isten erejével. Talán még az is lehet-

A VASÁRNAP IGÉJE



séges, hogy Pál túloz: annyira nem is állhatatosak, a szeretetben nem is gyarapodtak, és a hitük nem nőttön-nő, hanem egyre fogy.

Azonban mégsem ámitás vagy becsapás az, amit magukról hallanak, hanem Isten műhelyébe nyernék betekintést. Az ő munkamódszere, hogy akik hívását meghallják, azokat az ő népévé, teljes jogú gyermekeivé teszi, hogy azután ehhez felnövekedjenek. Ha ellejeztették volna, hát emlékezteti őket pásztoruk, hogy merre indultak el, és hogy hova szeretnének megérkezni. Csak le ne üljenek az út szélére! Csak el ne tévedjenek! ...*eljön az a nap, hogy megdicsőüljen szentjei között, és csodálják mindazok, akik benne hittek...*

■ GYŐRI PÉTER BENJÁMIN

Imádkozunk! Urunk! Köszönjük, hogy újra meg újra emlékeztetsz bennünket arra, hogy van cél életünk útján! Köszönjük, hogy ennek a célnak a fényében értelmet nyernék naponkénti küzdelmeink! Segíts, hogy ne fáradjunk el, amíg a te országod kiteljesedik, hanem a te szereteted vonzásában éljünk. Ha megfakul bennünk a remény, ébressz föl bennünket, növeld hitünket, gyarapítsd bennünk az egymás iránti szeretetet. Ámen.

Oratio œcumenica

Istenünk! Szeretnénk most csöndben eléled lépni. Te jól látod, milyen utakon jöttünk ma hozzád, milyen gondolatok, gondok, örömök, milyen kérdések lakoznak szívünkben. Hozzád fordulunk most, aki útítársunkká szegődöttél, és azt ígérted, velünk maradsz minden nap a világ végezetéig. Kérünk, hadd érezzük meg jelenléted erejét ma és a hétköznapi pillanatokban egyaránt!

Segíts, hogy néped tagjaiként szereteted tanúivá legyünk ott, ahová küldesz, és ahol helyüknek kijelölöd. Add, hogy ajándékaidat, áldásaidat, amelyekben részünk lehet, szívesen megosszuk, továbbadjuk embertársainknak. Tégy minket követéiddé, akik evangéliumot hirdetik szóval és tettekkel – otthon, munkahelyen, iskolában és amerre csak járunk.

Könyörgünk hozzád a szenvedőkért. Azokért, akik nehéz terheket cipelnek, akiket gondok nyomasztanak,

betegségek törnek le. Azokért, akik kilátástalannak látják a jövőt, és azokért is, akik számára csak a földi élet valósága létezik.

Könyörgünk hozzád azokért, akik természeti csapások, háborúk áldozataivá váltak és válnak, akik elvesztik szeretteiket. Könyörgünk a halál révén állókért, hogy békeséget találjanak tebenned. Könyörgünk ezért a megsebzett bolygóért, ahol annyi emberi önzés és gyűlölet uralkodik, ahol sok embertársunkat tévesztemek meg hamis célok, eszmék, és nem ismernek föl téged: az élet forrását, a menedéket, a célt.

Könyörgünk szereteteinkért: köszönjük, hogy egymás mellett állhatunk, hogy ajándékká, támasszá, rád mutató jellé lehetünk egymás számára. Segíts, hogy minden dolgunk szeretetben menjen végbe.

Könyörgünk hozzád saját magunkért: erősíts minket a jóért, igazért való küzdelmeinkben, állj mellénk a

szervenésben és a megpróbáltatások között. Taníts, hogy egyedül hozzád meneküljünk, keresztedre nézzünk, és belekapaszkodjunk irtalmas szeretetedbe. Segíts, hogy komolyan vegyük ítéleted valóságát, de kérünk, légy mellettünk, és szabadíts meg minket a kétségbeeséstől.

Kérünk téged, Istenünk, teljesítsd be rajtunk ígéreteidet! Add, hogy már most átéljük a te egyszerre jelen lévő és majdan eljövendő országod örömet, amikor a te nevedben vagyunk együtt, a te akaratodat cselekedjük, és neked adunk hálát sokféle ajándékokért. Légy velünk, vezess minket, hogy Jézus lábnyomába illeszkedjen az életünk.

Békességedet és áldásodat kérjük családunkra, otthonainkra, szereteteinkre, országunkra és az egész világra. Egyedül rád van szükségünk. Jöjj el, jöjj újra el – szabadításodat hozva! Ámen.

AKI TITEKET HALLGAT...

Személyes hang?!

► **Igehirdetésről igehirdetőknél és -hallgatóknál szóló sorozatunk sokféle, információkat kínáló, ismeretterjesztő cikke után személyes vallomások követhetnek. Mielőtt azonban erre sor kerülne, nem hagyhatunk figyelmen kívül egy olyan kérdést, amely kimondatlanul állandóan jelen van mind azok gondolkodásában, akik tudatosan élnek meg a prédikációt. A kérdés így hangzik: mennyire lehet szubjektív a prédikáció, vagy mennyire kell objektívnek maradnia? Azaz kezdődhet-e mondat a szószéken az: „Én úgy gondolom...”, „Nekem az a véleményem...”, „Énszerintem...” Ne keressen és ne várjon az olvasó kategorikus választ. Kutassuk az igehirdetés lényegéből fakadó igazi megoldást!**

Természetesen vannak szélsőségek: olyan álláspontok, amelyek egyértelmű igent vagy nemet fogalmaznak meg. Egy igehirdetés legyen személyes, hiszen anélkül hiteltelen. Isten nem prédikálógépeket alkalmazott, hanem érző tanúkat küldött, hogy szóljanak. Egy igehirdetés legyen objektív, hiszen a prédikáció nem magánvállalkozás, az igehirdető nem önmagát hirdeti, hanem a rábízott isteni szót, ezért lépjen a háttérbe, takarja el magát (pontosan ez a liturgikus öltözék egyik funkciója), és maradjon tolmács, szócső, közvetítő, szinte személytelenül objektíven.

Meg tudjuk-e találni a középutat, mi több, a „keskeny utat”, amelyen járni kell? Fontos ez az igehirdető számára minden egyes megszólaláskor, de a gyü-

lekezet tagjainak is, hiszen nem mind egy, milyen elvárásokkal ülnek be a szószék alá, s fogadják a nekik szóló mondatokat.

Voltak az igehirdetés-történet folyamán olyan irányzatok, amelyek váltig állították: az igehirdető csupán eszköz. Amikor felmegy a szószékre, valójában már nem is ő áll ott, hanem Isten eszköze, aki abban a kivételes helyzetben van, hogy bírja az isteni ígéretet: „Aki titeket hallgat, engem hallgat...” (Lk 10,6) Ez azonban olyan küldetés és felelősség, amellyel nem lehet visszaélni. Aki arra használja fel ezt a különleges pozíciót, hogy a „magát mondja”, az alapjában véti el a feladatát. Olyan hatásköri túllépésre „vetemedik”, amely megengedhetetlen, hiszen Isten nevében, hatalmas

mögé bújva mond olyat, amit nem a megbízójától kapott. Hogy jön ahhoz a véges életű, bünt elkerülni nem tudó ember, hogy Isten és a gyülekezet közé álljon? A mandátum nem erre szól.

Voltak az egyház történelme során olyan irányzatok is, amelyeknek a képviselői azt mondták: nem teheti meg az ember, hogy kivonja magát az igehirdetésből, hiszen Isten éppen azt vállalta, hogy emberek ajkán szólal meg, személyes hangján hirdeti igéjét. A prédikátor nem lehet rideg, személytelen, távolságtartó, objektív, hiszen Isten éppen a személyiségét használja fel az evangélium sajátos ízű meghirdetésére. A személyes hangvétel, sőt a személyes tanúságtétel elengedhetetlen. Ezért az az igazi prédikáció, ahol csupa-csupa személyes mondat hangzik. Sőt az igehirdető odáig is elmehet, hogy azt mutatja meg, az ő életében miként cselekszik ma is az Úristen. A Szentlélek így használja fel az igehirdető személyiségét.

Természetesen mind a két vélekedés a végletek veszélyét hordja magában. Ezért tisztázandó a feladat, a küldetés és az elvárás egyaránt.

Az igehirdető alázata, tudatos pozíciómeghatározása éppen olyan fontos, mint a gyülekezet Istenre figyelő magatartása. Az igehirdető csak akkor marad

meg a keskeny úton, ha tudja, hogy nem több, de nem is kevesebb, mint Isten szolgálója. Alárendeli magát, egész lényét a feladatnak. Isten felé térd- és főhajással fordul, s leveti a saruját, amikor szolgálatba lép.

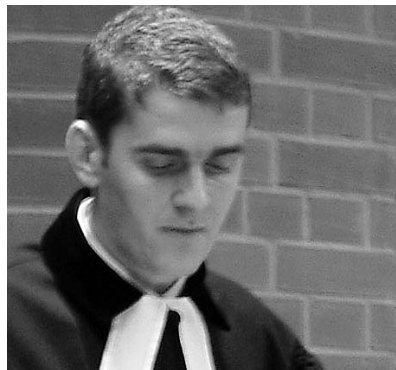
Ugyanakkor tudja méltóságát, hogy a legnagyobb kincs hordozója, gondozója, továbbadója: Isten teremtménye, megmentő, életbe vezető igéjét juttatja el a címzettnek. A gyülekezetnek pedig nem a lelkes rétori bravúrajára (vagy gyengeségeire) kell figyelnie, nem is aktuális testi-lelki állapotára, hanem arra, hogy mi módon tudja átvenni a szolga kezéből az Úr ajándékát. Ez nem a lelkes iránti igénytelenséget jelenti. Éppen ellenkezőleg. De felold abból a görcsből, hogy a cserépedény hibái leköszék a gondolatainkat, és eltereljük a figyelmet a lényegről, a cserépedényben található tartalomról.

A lelkes nem önmagáról szól, nem saját mondanivalóját hirdeti, hanem Isten igéjét, de személyét az Úristen fel tudja használni arra, hogy létrejöjjön a csoda: az ige testté, hanggá lesz. Az „én” nem tűnik el, csak átalakul. Átalakulva azután hatféle formában szólal meg ez az én – de erről majd a jövő hétben essék szó.

■ HAFENSCHER KÁROLY (IFJ.)

Lelkésziktatás Budahegyvidéken

► Luther Márton születésének 524. évfordulóján, november 10-én iktatta be Keczkó Pált a Budahegyvidéki Evangélikus Egyházközség lelkészi hivatalába Bence Imre, a Budai Egyházmegye esperese. A liturgiai szolgálatot az esperes mellett Bencéné Szabó Márta, a budahegyvidéki gyülekezet helyettes lelkésze és dr. Bácskai Károly, az egyházközség korábbi lelképásztora végezte.



A SZERZŐ FELVÉTELE

Ezen a novemberi szombaton egy „élő kövel” több lett a templomban és a gyülekezetben. „Ma mégsem az embert ünnepelek, hanem választ adunk arra a hívó szóra, amely mindent megelőzött” – emelte ki prédikációjában Bence Imre. A lelkészi hivatás elsődleges feladatát abban határozta meg, hogy a lelkész útjelző legyen a gyülekezetben: útjelző, aki szüntelenül Jézusra mutat.

Igei köszöntőjében Fabiny Tamás püspök Fil 3,17 alapján a követés három szintjét különítette el. Az első szint: valakit követni vagy valaki után járni; a második szint valakinek a lába nyomában járni, valakit szorosra követni; a harmadik szint pedig az *imitatio Christi*, a Krisztus-követés. Az *imitatio Christi* szerint legyen egység a gyülekezet és a lelkész között, legyenek „együtt követők”, azaz Krisztust követők – hangsúlyozta a püspök.

A hivatalába újonnan beiktatott lelkész személyes hangvételű, ApCsel 4,20 alapján tartott igehirdetésében a magának vallotta Péter apostolék küldetésadatát. „Minket is szorongat – ahogy Pál írja a korinthusiakhoz írott második levelében – a Krisztus szeretete” – mondta. Hangsúlyozta továbbá: nem tehetjük, hogy ne éljünk a számunkra adott sok-sok lehetőséggel – krisztusi, jó szolgaként használjunk és gyarapítsunk is kell a tőle kapott kincseket.

Keczkó Pál a váci gyülekezetben konfirmált. Teológiai tanulmányait 1998-ban kezdte meg. A Budahegyvidéken eltöltött hatodévi után 2004-ben öltötte magára a Luther-kabátot. A diploma megszerzése után két évig Pilisen, majd egy évig a budahegyvidéki gyülekezetben szolgált mint beosztott lelkész.

Az istentiszteletet követő ünnepi közgyűlésen Fabiny Tamás és Benczur László egyházkerületi felügyelő, valamint ifj. dr. Fabiny Tibor egyházmegyei felügyelő kezdte a köszöntők hosszú sorát.

■ CZÖNDÖR ISTVÁN

Egy építkező gyülekezet hármas ünnepe

► A hetvenegy évvel ezelőtt felépült templomért, a hatvan évvel ezelőtt történt önállósulásért, valamint a közelmúltban befejezett templomrenoválásért adott hálát a csurgói evangélikus gyülekezet november 11-én, vasárnap délután.

A templom újrászentelésének szolgáltató Ittész János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke végezte. Prédikációját a gyülekezet vezetőségének kérésére Jn 12,47–48 – az egykori templomszentelésen elhangzott igeversek – alapján tartotta. Az ítélet vasárnapján kiemelte: Jézus ugyan nem ítél, de a komolyan nem vett üzenet vádként fogalmazódik meg egykor. Lehet gyönyörködni a megszüpült templomban, de ennél sokkal fontosabb, hogy igehallgató gyülekezettel teljen meg a hajlék.

Az istentisztelet utáni közgyűlésen Kendeh K. László, a gyülekezet lelkésze visszatekintésében elmondta, hogy az első csurgói evangélikus templom és gyülekezet története a reformáció kezdetéig nyúlik vissza. A település földesurai – Török Bálint, majd az akkori Zrínyiek – evangélikusok voltak. A kálvini reformáció somogyi térhódítása alatt is nagy számban éltek a helységben evangélikusok, viszont 1781-re – a türelmi rendelet idejére – annyira megfogyatkoztak, hogy 1784-től fiókegyházként Porrogszentkirályhoz tartoztak.

Az utóbbi ismét folyamatosan gyarapodó közösség lélekszáma 1910-re 309 főre nőtt. Templomukat közadakozásból építették, 1936. október 11-én szent-

telte fel Kapi Béla püspök. A rákövetkező évben kimondták önállósulásukat, 1948. február 8-án pedig megválasztották első parókus lelkészüket, Szekeres Elemért. 1994-ben közvetlenül a templom mellett vásároltak épületet lelkészlakás céljára, a házhoz tartozó melléképület felújítása révén pedig – 1996 szeptemberétől – egy gyülekezeti teremmel is gyarapodtak.

A munkálatokkal kapcsolatban Korontos Sándor gondnok a közgyűlésen elmondta, hogy 2001 óta folyamatosan építkezik a gyülekezet. A templom tetejének felújításával kezdtek, a parókia renoválásával és a gyülekezeti terem kialakításával folytatták, végül pedig a templom külseje is megújulhatott. A munkálatok összköltsége 18,6 millió forint volt. Ezt több forrásból sikerült fedezni: közegegyházi támogatásból, a Széchenyi-terv keretében kiírt, illetve egyéb pályázatokból, hozzájárult továbbá a felújításhoz az Oktatási és Kulturális Minisztérium, valamint saját alapítványuk is. A gyülekezet tagjai 1,5 millió forintot adtak össze templomuk renoválásához.

A közgyűlést követő fogadáson a gyülekezet történetéről készített vetített képes beszámoló tette még emlékezetesebbé a csurgói evangélikusok ünnepét.

■ MENYES GYULA



A SZERZŐ FELVÉTELE

Megújult a majosi templomtorony

► „A kétszázhuszonegyedik »tanévben« kezdjük el tanulni mindazt, amire ez a templomtorony akar megtanítani minket!” – javasolta Gáncs Péter püspök november 11-én azon az ünnepi istentiszteleten, amelyen a Majos–Mucsfai Társult Evangélikus Egyházközség adte hálát kétszázhuszónhárom évvel feljlesztett temploma tornyának teljes felújításáért. Az egyházkerület püspöke ez alkalommal újrászentelte a barokk stílusú majosi templom díszét.

héz időszakában is azt hirdeti, hogy amíg egy településen van templom, amelybe hívek járnak, addig van remény is, van tovább, fennáll a kapcsolat és ég föld kö-



FOTO: PÉTER GÁBOR

A környék egyik legszebb templomtornya a majos–mucsfai gyülekezet, a Tolna-Baranyai Egyházmegye, a Déli Egyházkerület, a bonyhádi önkormányzat, valamint külföldre elszármazott egykori majosiak széles körű összefogásának eredményeképpen újulhatott meg.

Az istentisztelet liturgiai szolgálatában Makán Hargita helyi lelkész és Szabó Vilmos Béla, a Tolna-Baranyai Egyházmegye esperese vett részt. Gáncs Péter, az egyházkerület lelkészi vezetője 1Thesz 4,13–18 alapján arról prédikált, hogy a templom tornya mi mindenre tanít bennünket, az egyház, a gyülekezet tagjait. A templomtorony – különösen egy kis településen – a remény szimbóluma. Az intézménybezárások és elbocsátások ne-

zött. Egy tornyot messziről is lehet látni, és a toronyból nagy távolságok tárulnak a tekintetünk elé – ez a szimbólum jelzi, hogy az életünkben új távlatok nyílnak egészen az örökkévalóságig.

A majosi templom tornyán az óra is megújult. Gáncs Péter kiemelte, hogy az óra szüntelenül emlékeztet bennünket az idő múlására: életünk ideje Isten kezében van, a mi időnk lejár – de jön valaki, aki újra „felhúzza” életünk lejár, „óra-

szerkezetét”, és az onnantól többé nem fog lejárni. A harangszó hívogat az atyai házba, ahol rendszeres lelki töltekezést kaphatunk. A templomtorony mint jelkép többféle módon fejezi ki az egyén, a gyülekezet, az egyház megújulásának reményességét: a torony életünk iránytűje, „tájékoztató” lehet, az a tájékozódási pont, amely nem engedi, hogy eltévedjünk, és biztosíthatja, hogy rátaláljunk az egyháznak arra az Urára, akinél békeség és örök élet lehet az osztályrészünk.

A Déli Egyházkerület nevében Radosné Lengyel Anna kerületi felügyelő mondott köszöntő beszédet a majosi evangélikusok ünnepén a templomot teljesen megtöltő gyülekezet előtt. A Tolna-Baranyai Egyházmegye képviselőjében Andorka Árpád egyházmegyei felügyelő üdvözölte az ünneplő közösséget, és néhány statisztikai adattal támasztotta alá a szomorú tény, hogy a kitelepítések hogyan törték meg – többek között – a majosi gyülekezet életének kontinuitását. Makán Hargita lelkész az egyházközség nevében díszoklevelet adott át mindazoknak, akik valamilyen formában részt vállaltak a felújítás szervezésében és munkálatainak folyamatában.

Az ünnepi alkalom zárásaként Potápi Árpád, Bonyhád polgármestere mondott beszédet, és biztosította a gyülekezetet az önkormányzattal fennálló együttműködés folytatásáról.

■ P. G.

Honnan számolunk?

Lapunk hivatalos megjelenésének napján, november 18-án – Deo volente – Amerikában élő magyar hittestvéreink között szolgálhatok a clevelandi gyülekezetben. A tengerentúli magyar evangélikusság lapja, az Erős Vár igazi magyaros vendégszeretettel harangozta be az óhazából érkezők látogatását. Az előzete híradásból többek között az is kiderül, hogy az istentiszteletet követően csirkepaprikás-ebéden lehetünk együtt a gyülekezettel. Szép példája ez – divatos kifejezéssel – a holisztikus gyülekezet-építésnek, amikor egyaránt igyekeznek gondoskodni az éhező lélek és test táplálásáról...

A Bernhardt Béla főesperes által szerkesztett patinás lap – 77. évfolyam! – Mindennapi kenyér című rovatából azt is megtudhatjuk, hogy november 18-a a pünkösd utáni 25. vasárnap. Ezek szerint a tengerentúlon még az egyházi esztendő helytelenül ünneptelen félévnek nevezett időszakának vasárnapjait is másként, máshonnan kiindulva számolják.

Legalábbis számomra sokkal többet mond, ha Krisztus népe az egyik legjelentősebb üdv- és egyháztörténeti eseménytől, pünkösdötől indul el, mint

hogya a részben dogmatikai megfontolásokból kreált Szentháromság ünneptől. Nem is szólva arról a nyakatekert datálásról, amely újabban honosodott meg egyházunkban, mely szerint a mögöttünk lévő vasárnap a „Szentháromság ünnepe után az utolsó előtti megelőző vasárnap”. Boldogok, akik hallgatják, és meg is értik...

A józan ész és minden egyéb gyülekezetpedagógiai szempont azt súgja, hogy ilyenkor ősszel már bátran „engedjük el” a távolba tűnő májusi, júniusi ünnepek fakuló üzenetét. Vajon nem igazodhatnánk-e a – némi teológiai túlzással – második pünkösdnek is tekinthető reformáció ünnepéhez, legalább az evangélikus egyházban?

Örülök, hogy az utóbbi években már az egész októbert a reformáció hónapjaként hirdettük meg a protestáns egyházakban. Kérdés, hogy ebből mi tapasztalható gyülekezeti szinten, és mi érzékelhető a külvilág számára. Reformáció ünnepe hazánkban munkanap, amely 2001 óta talán még inkább árnyékba került a hivatalos munkaszünetté vált „mindenszentek” ünnepe miatt.

Amikor oly sokat fáradozunk liturgiánk gazdagításán, érdemes lenne meg-

ÉGTÁJOLÓ



fontolni az egyház újjászületésének ünnepét körülölelő vasárnapok „profilírozását”, hogy ne vesszenek el az őszi ködben szürkén, jellegtelenségben. Egyik lehetséges vezérfonalként kínálkozik a négy reformatori felismerés tömör summájának kibontása: *solus Christus, sola fide, sola gratia, sola Scriptura*. Ez utóbbi egyben a Biblia-vasárnapot is integrálhatná, melynek egyházunkban már hagyományosan a reformációt megelőző vasárnapon van a helye.

De vajon nem avultak-e el mára a középkor és újkor határán meghirdetett teológiai felismerések? A közelmúltban, éppen reformáció ünnepén frappáns választ kaptam erre a jogosnak tűnő kérdésre, kérdésre. Lapunk előző számának címdalán fényképes tudósítást olvashattunk a faszori Reformáció park alapköveteléről. Ez az ünnepség meggyő-

zően bizonyította, hogy mennyire aktuálisak a közel fél évezredes „útjelző táblák”. A park szívében négy hatalmas, mintegy hatméteres kőoszlop hirdeti majd a 16. század lelki forradalmának iránymutató felismeréseit a 21. század útkereső embere számára: egyedül Krisztus, egyedül a hit, egyedül a kegyelem, egyedül a Szentírás.

Nem titok, sőt büszkének lehetünk rá, hogy az emlékpark ötletgazdája Aradi György faszori lelkész. Öröm, bár ez talán természetes, hogy tervéhez lelkes támogatókra talált a kerület protestáns lelkészeinek közösségében. Az viszont már meglepő, s egyben jól mutatja a reformáció üzenetének időszerűségét, hogy a park megvalósulását nyitottan felkarolta Erzsébetváros önkormányzata Hunvald György polgármesterrel az élen, komoly anyagi áldozatot is vállalva. A kerület vezetője az alapkövetelési ünnepségen elmondott beszédében olyan világosan foglalta össze a reformáció aktualitását, hogy az bármelyik evangélikus lelkésznek is becsületére vált volna...

Az ünnepséget követően a faszori gimnázium könyvtárában tartott fogadáson megismerkedhettem a monumentális

emlékmű alkotójával, Lestyán Goda János szobrászművésszel. Már meg sem lepődtem, amikor pár mondat után kiderült: a mester gyökerei a szarvas-ótemplomi gyülekezetbe nyúlnak. Jelenleg ugyan Kispesten él, de a nagyszabású munkát egy békési szobrászműhelyben végzi majd el.

Úgy tudjuk, a reformáció park szoboregyüttesének formálódásánál, születésénél lapunk is szeretne jelen lenni. Amint alakulnak már a kőtömbök, az Evangelikus Élet képes tudósítással készül jelentkezni a helyszínről, tavasszal pedig – reményesség szerint – már az ünnepélyes avatásról szólhat a tudósítás. Addig is, ha úgy tetszik, bátran számolhatjuk az időt akár a reformáció ünneptől is...



Gáncs Péter püspök Déli Egyházkerület

Látogatás Isten nógrádi hajlékaiban

► A nógrádi táj nyugalmat sugároz, az ott élő emberek ízes beszéde és vendégszeretete felüdíti a lelket. November 11-én, Márton napján megtapasztalhatta ezt dr. Fabiny Tamás, az Északi Egyházkerület püspöke is, aki – Szabó Andrásnak, az egyházmegye esperesének társaságában – Bátonyterenye, Szúpatak és Legénd evangélikus gyülekezetét kereste fel.

A Bátonyterenye–Szúpataki Evangélikus Egyházközség templomában, Bátonyterenyén hálaadásra gyűltek össze a hívek. Hálaadásra, hogy megünnepeljék templomuk és a templomkert megújulását: lebontották a régi, romos épületeket, és új kerítést készítettek. Igehirdetésében dr. Fabiny Tamás íThessz. 4,13–18 alapján arra hívta fel a figyelmet, hogy mindnyájan kiválasztottak vagyunk, Istennek célja van velünk, célja van még egy kicsiny gyülekezettel is. Az együttléten a gyülekezet méreteihez képest nagyszámú, közel húszfős gyermekcsereg szolgált szavallattal, énekekkel. Klenóczky Sulyok Anna helyettes lelkész és férje, Klenóczky Sándor építésmérnök nagy szeretettel és odaí-

lekezet ifjúsága is szolgált. (A hittan csoport egyébként saját korcsoportjában első helyen végzett a megyei hittanversenyen.) Igazán itt volt megtapasztalható, hogy – öröme mellett – milyen felelősségteljes a Klenóczky házaspár által végzett munka, a nehéz körülmények között élő fiatalok felkarolása, istápolása.

A Legéni Evangélikus Egyházközség ezen a hétvégén temploma felépítésének kétszázadik évfordulóját ünnepelte. Az istentiszteleten itt is Fabiny Tamás hirdette Isten igéjét, ezúttal Jel 21,1–5 alapján. Prédikációjában a templom három – ma is aktuális – bibliai képét ragadta ki. Az első kép a „sátor”, amely a zsidóság számára mindig Isten jelenlétét jelképez-



Bátonyterenye evangélikus temploma

gyellessel végzi a nehéz szociális helyzetű gyermekek gondozását a településeken. A hitoktatásban Jakus Réka és Barta Éva van a lelkész segítségére. Az istentisztelet után a gyengén fűthető teremben a téli hideg ellenére ott maradtak a fiatalok, hogy részt vehessenek a hittanórán!

Festői környezetben, felújításra váró palóc házak, a domboldalokon elszórt présházák között áll Szúpatak evangélikus temploma, a pár száz fős település ékköve. A maroknyi evangélikus gyülekezet nagy gondval őrzi templomát és hagyományait. A püspök igehirdetésével zajlott ünnepi istentisztelet a gyü-

te. A második kép a „hajlék”. E szavunk az ember meghajlását és Isten lehajlását is magában hordozza. A harmadik kép pedig az „élő kövek háza”. Nem fából és kővekből épült kétszáz éve a templom – hívta föl a figyelmet az igehirdető –, hanem az elődök hitéből és reménységéből. A hálaadó istentisztelet liturgiájában Szabó András esperes és Seben István helyi lelkész vett részt. Az ünnepi közgyűlésen Pozsonyi Anna egyházmegyei felügyelő, Jánosi Gyula plébános és Szavlik Zoltán polgármester, egyben a gyülekezet presbiterre köszöntötte a jelenlévőket.

■ CZÖNDÖR ISTVÁN

Elhunyt Csiha Kálmán

Életének 79. évében elhunyt Csiha Kálmán, az Erdélyi Református Egyházkerület nyugalmazott püspöke. Temetését november 10-én 14 órakor tartották Marosvásárhelyen: ravatalánál több százan rótták le kegyeletüket. A gyászszertartást vezette dr. Bustya Dezső nyugalmazott esperes úgy fogalmazott: küldetése volt Csiha Kálmánnak, amelyet aktív szolgálattal, passzív szenvedéssel végzett.

► MTI

Köszönet az 1%-ért

A mosonmagyaróvári evangélikus gyülekezet Harangszó Alapítványa ezúton köszöni meg az 1%-os felajánlásokból befolyt 154 494 forintot. Az összeget egyházi épületeink renoválására fordítottuk.

A Harangszó Alapítvány kuratóriuma

A Magyar Evangélikus Kultúra Alapítvány a 2006. évre 759 770 forintot kapott az szja 1%-os felajánlásából. Ebből a Luther Márton Szakkollégiumot, evangélikus gimnáziumokat, sajtótermékeket, kulturális rendezvényeket támogattunk, és működési költségeinket fedeztük. Az adományokat hálásan köszönjük, és kérjük, hogy munkánkat ilyen módon továbbra is támogassák! <http://mek.lutheran.hu/>

A soproni Evangélikus Általános Iskolai Képzésért Alapítvány ezúton köszöni meg az adományozóknak a személyi jövedelemadójukból felajánlott 1%-os támogatást. Ennek összege 1 099 303 forint, amelyet az alapító okiratban foglaltaknak megfelelően használtunk fel.

Az alapítvány kuratóriuma

Módszertani központ a diakóniai szolgáltatások fejlesztése érdekében

► „Ahogy az adott körülmények közt lehetett, úgy végezte szolgálatát a diktatúrában, aki a diakónia területén dolgozott. Napjainkban már megtehetjük, hogy úgy cselekedjünk, ahogyan kell. Azaz hogy Isten tetszését keresve, az ő szeretetét közvetítve forduljunk a rászoruló felé” – egyebek mellett e mondatokkal adta meg a Magyarországi Evangélikus Egyház módszertani központja helyszínének kijelölése alkalmából november 7-én rendezett diakóniai ünnepség igei alaphangját nyitóáthítatóban Ittész János elnök-püspök.

A Lágymányosi Ökumenikus Központban tartott összejövetelen az egyház diakóniai intézményeinek munkatársai, valamint a gyülekezeti szolgálatban tevékenykedők, testvéregyházak és módszertani intézmények képviselői vettek részt. A rendezvényt többek között megtisztelte jelenlétével dr. Dávidné B. Hidvégi Julianna, a Szociális és Munkaügyi Minisztérium családi és szociális szolgáltatási főosztályának vezetője, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia titkárságáról dr. Németh Emma szociális testvér, valamint Czibere Károly, a Magyarországi Református Egyház Szeretetszolgálati Irodájának vezetője.

Az evangélikus elnök-püspök Ez 34,16 – „Az elveszettet megkeresem, az eltévedtet visszaterelem, a sérültet bekötözöm, a gyengét erősítem, a kövére és az erőse vigyázok; úgy legeltetem őket, ahogy kell” – alapján tartott igei elmélkedése után Hafenscher Károly, egyházunk országos irodájának igazgatója mondott köszöntőt. Kiemelte, hogy az egyház akkor igazi egyház, ha másokért él, és szem előtt tartja hárm-

küldetésének feladatát: a liturgiát (Isten magasztalása), a diakóniát (a felebarát szolgálata) és a martíriát (tanúságtétel). „Ünnepelni, találkozni és tanulni jöttünk ma ide – hangsúlyozta az országos irodaigazgató. „Ünnepelni, amiért a módszertani központ révén új lehetőségek nyílnak meg előttünk, találkozni egymással, és tanulni egymástól.”



Ez annál is inkább fontos, mert – amint arra a következő felszólaló, Dávidné B. Hidvégi Julianna is utalt – 2008. július 1-jével változik a szociális struktúra. A jövőben ezért nagyobb hangsúlyt kell helyezni a szolgáltatások fejlesztésére, valamint a hatékony gazdálkodásra, és még többet kell tenni az állam és az egyházak, valamint az állam és a civil

■ G. Zs.



Még többet tenni az emberekért

Bemutatjuk az országos iroda diakóniai osztályának vezetőjét

► Miután elvégezte az Eötvös Loránd Tudományegyetem szociális munkás szakát, több szakterület kipróbálása után az idősgondozás mellett köteleződdt el. Több évet töltött a közigazgatásban, ma pedig a Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Egyházi Irodája Diakóniai Osztályának vezetője. Jeszenszky Zitát arra kértük, röviden mutakozzon be olvasóinknak, és szöjlon néhány szót a diakóniai bizottság és az osztály működéséről, valamint az új diakóniai módszertani központról.

– Mielőtt ide kerültem, a Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézetben, az országos kutatási és módszertani központ szociálpolitikai főosztályának vezetőjeként dolgoztam. Munkám során betekintést nyerhettem a magyarországi szociális intézmények munkájába, megismerhettem e terület kihívásait és szépségeit, képzéseket szerveztem, szakmafejlesztési feladatokat koordináltam, emellett napi munkakapcsolatban voltam a meglévő negyvenöt, „világi” módszertani és természetesen a két egyházi – a római katolikus és a református – diakóniai módszertani intézménnyel. Állami közegből „igazoltam át” tehát az egyházamhoz, mert egyre erősödött bennem a változás, változtatás utáni vágy. Ugyanakkor továbbra is szociális területen kívántam dolgozni, így örömmel fogadtam el – a diakóniai bizottság által felügyelt – diakóniai osztály vezetésére vonatkozó felkérést.

Evangélikus egyházunkban a szeretetszolgálat „legfelsőbb szintje” a zsinat alá tartozó diakóniai bizottság. Ennek elnöke Gregersen-Labossa György szombathelyi evangélikus lelkész; tagja – a diakóniáért felelős püspök, Ittész János mellett – az a tíz választott képviselő, akik többnyire a dia-

kóniai intézmények vezetői, de a tagok között van a hittudományi egyetem részéről dr. Szabó Lajos professzor, a gyakorlati tanszék vezetője is. Az országos irodán belül tevékenykedő diakóniai osztály egyik alapfeladata, hogy segítse, figyelemmel kísérje, felügyelje és koordinálja az intézményekben – és immár a módszertani központban – folyó munkát.



Az intézményi mellett természetesen meg kell említeni a gyülekezeti diakóniát is, jóllehet egyházunk szeretetszolgálatában jelenleg – néhány egyszerű gyülekezeti kezdeményezéstől eltekintve – sokkal inkább az intézményi diakónia a jellemző. Szeretném, ha ez változna, ha a szeretetszolgálatunk szélesedne és szinesedne. Ennek érdekében a teológián diakónusképzést kellene indítanunk, hogy intézményeinkben az általunk képzett szakemberek dolgozhassanak. Olyan hozzáértők, akik a szakmai tudás mellett keresztény lelkiülettel, szívvel-leléssel végeznék a rászorulókat, vagyis az idősek, a fogyatékosokkal élő, a hajléktalannal, a szenvedélybeteg gondozását.

A hatékonyabb szeretetszolgálati mun-

szervezetek közötti partneri együttműködés érdekében – mondotta.

A mindezek megvalósítása felé tett egyik első lépés az evangélikus diakóniai osztály részéről az volt, hogy 2007 márciusában indítványozta, hogy a Magyarországi Evangélikus Egyház kérje a Szociális és Munkaügyi Minisztérium beleegyezését egy diakóniai módszertani központ létrehozásához. Ahhoz a központhoz, amely – miként azt Gregersen-Labossa György szombathelyi evangélikus lelkész, a diakóniai bizottság elnöke bejelentette – működését a diakóniai bizottság döntése nyomán a szarvasi ötemplomi szeretetszolgálat keretében kezdi meg Janurikné Csonka Erika irányításával.

A rendezvény folytatásaként Jeszenszky Zita, a diakóniai osztály vezetője tartott prezentációt egyházunk diakóniai tevékenységéről. Ezt követően Janurikné Csonka Erika ismertette a Szarvason folyó munkát.

A testvéregyházak részéről dr. Németh Emma és Czibere Károly üdvözölte felszólalásában az evangélikus módszertani központ létrejöttét. Az összejövetel záróakkordjaként Ittész János megáldotta a módszertani központ zászlaját.

■ G. Zs.

kát hivatott segíteni az újonnan létesített evangélikus diakóniai módszertani központ is, mivel a diakóniai osztály önmagában már nem tudja ellátni a megszaporozódott teendőket. A diakóniai osztály kezdeményezésére egyházunk márciusban megkereste a Szociális és Munkaügyi Minisztériumot, hogy tegye lehetővé egyházunk számára is – hasonlóan a társegyházak gyakorlatához – saját módszertani intézmény kijelölését.

Tény, hogy a szociális területen jelentős átalakítás zajlik; jövőre a negyvenöt világi módszertani intézményből hetet tartanak meg, de bízom benne, hogy az egyházi fenntartásúakat mindez nem fogja érinteni. Jelenleg még kapunk állami támogatást, de enélkül is érdekünkben áll módszertani intézmény fenntartása.

Módszertani központunk Szarvason nyitotta meg kapuit. A helyszínt a diakóniai bizottság javaslatára Ittész János püspök jelölte ki, az idő rövidségére való tekintettel pályázat nélkül. (A végleges helyszín kijelölése a januárban kiírandó pályázat elbírálásakor történhet meg.) Az evangélikus módszertani központ jelenleg tehát a szarvasi ötemplomi szeretetszolgálat keretében működik majd jövő év közepéig, három főállású munkatárs – Janurikné Csonka Erika, Gellai Józsefné és Kiss Gabriella – szolgálatával.

A szarvasi központban dolgozók teendőit a diakóniai bizottság, valamint a diakóniai osztály határozza meg, a vonatkozó világi és egyházi jogszabályok figyelembevételével. A diakónia területén felelősségteljes feladat hárul mindannyiunkra: erősíteni kell a szolgáltatások szakmai hátterét, önkéntesek toborzásával és oktatásával kell tennünk annak érdekében, hogy erősödjék egyházunk diakóniai szolgálata, hogy ezáltal a mindennapi életben még inkább jelen lévő, azaz cselekvő módon élő és ható egyház lehessünk.

■ Lejegyezte: GAZDAG ZSUZSANNA

Prúsz-hétvége

Pompásabb az aranyánál és üdítőbb a fényénél – a beszélgetésnek ezzel a goethei „meghatározásával” köszöntötte a Protestáns Újságírók Szövetsége (Prúsz) – áhítatokkal keretezett – szakmai hétvégejének résztvevőit *Novotny Zoltán*, a szervezet elnöke. A balatonszárszói Evangélikus Konferencia- és Misszió Otthonban november 9. és 11. között megrendezett alkalmon valóban sok lehetőség adódott a beszélgetésre – vélemények ütköztetésére éppúgy, mint egymás jobb megismerésére. Ez utóbbira pénteken este az *Evangelikus Élet* főszerkesztője, *T. Pintér Károly* vezette Tollfordító játék kínált lehetőséget. Szombaton a Prúsz két másik elnökségi tagja – *Faggyas Sándor* és *Szentesi Zöldi László* – moderált érdekesítő eszmecsere. Dél előtt *dr. Matolcsy György* volt gazdasági miniszter, a Fidesz nemzetstratégiai műhelyének vezetője, délután pedig *dr. Csepregi András* evangélikus lelkész, az Oktatási és Kulturális Minisztérium egyházi kapcsolatokért felelős főtanácsadója válaszolt keresetlen őszinteséggel az

újságírói kérdésekre. A Prúsz elnökségének nyilvános ülése után a kötcsei evangélikus gyülekezet gondnoka, *Opperheim József* révén kósthathattak bele a jelenlévők a borászszakma gyümölcseibe... ■ – VITÁLIS –



Matolcsy György

FOTO: NAGY BENCE



Szentesi Zöldi László és Csepregi András

FOTO: BODA ZSUZSA

Ritka könyvtári kezdeményezés

Reformáció ünnepéhez kapcsolódva különleges szakköri foglalkozásra hívták olvasóit a soltvadkert városi könyvtár. Az 1590-ben lefordított és kinyomtatott Károli-Biblia története, jelentősége, valamint olvasása volt témája annak az egy órának, melyet két helyi történész – *iff. Káposzta Lajos* és *Légrády Andor* – tartott.

A reformáció magyarországi történetével bevezetett foglalkozáson szó esett a főúri támogatókról, a nyomdák működéséről és az akkori magyar nyelvről. A hallgatóság nemcsak kivetítőn láthatta a kor dokumentumait, hanem kézbe is vehetett néhány fénymásolt oldalt – a Károli-féle Biblia ugyanis 1981-ben megjelent hasonló kiadásban, melyből a könyvtár birtokában is van egy példány. A szöveg olvasásánál nagy, de nem megoldhatatlan feladatot jelentett a régi írásmód megfejtése, például: WR, azaz Úr; uilagh, azaz világ. Az alkalom végén a bátrabbak megpróbálkozhattak néhány korabeli kézirat elolvasásával is. ■ K. L.

Hitvalló színész

A *Celebrity* című folyóiratnak adott interjúból kiderül, hogy a hollywoodi sztár, *Russell Crowe* – aki a *Gladiátor* című filmben nyújtott alakításáért 2000-ben Oscar-díjat nyert – keresztény lett. Fiával, Tennysonnal együtt meg akar keresztelkedni. Döntését azzal indokolta a negyvenhárom esztendő, új-zélandi származású színész, hogy a földön nagyon sok megmagyarázhatatlan, csodálatos dolog árukkodik Isten létezéséről. „Szakítson csak le egy szál virágot – fordult a riporterhez –, és meglátja, milyen aprólékosan meg van tervezve.”

► A *Glaube und Heimat* híre nyomán

Mesterduett

► **Van egy csodaszép villa az Andrássy úton. Az egykor túrt avantgárdot, rendszerellenes dekadenciát és rengeteg füstöt látott, elhasználdott falak ma ragyognak, s köztük nagyszerű tárlatok, sőt ígéretes étlapok és igényes rendezvények találhatók. A hajdan a Fialta Művészek Klubjának otthont adó épület a ma nagyon jól csengő Kogart Ház nevet viseli. A Kovács Gábor Művészeti Alapítvány – többek között – a kortárs művészetet támogatja, igen bőkezűen. Ebben a házban rendezték meg Patay László születésének 75. évfordulója alkalmából a *Mesterem, Szőnyi* című kiállítást.**

A kiállítás plakátjain Patay *Mesterem, Szőnyi* című portréja látható. A megdöbbentő erejű kép egyrészt Szőnyi monokróm, néhány határozott vonallal felépített arc képe, másrészt legjelentősebb műveiből vett idézetek által egyfajta belső portré is. Az emberközpontú realizmus és a látomásosság, a tökéletes szerkesztés és az idézetek sokasága teszik ezt a képet Patay festészetének egyfajta védjegyévé, éppen a szeretve tisztelt mester emléke és nagysága előtt tisztelegve.

Nem túlzás azt állítani, hogy a 20. század második felének festésze – nagyrészt – Szőnyi és *Barcsay* köpenyéből, illetve ecsetjéből bújik elő. Szőnyi István zebegényi háza a magyar festészet elkötelezettjei számára zárandokhely lett. Szőnyi művészetének egyes darabjai mára a magyar festészet alapműveivé váltak, így az antik szobrokot idéző, klasszikus hangvételű *Danaidák*, a realista, a szimbolikust és az emelkedett egyesítő, kontrasztos *Zebegényi temetés*, a lány-melankolikus *Este* vagy a franciásan könnyed, szellemes *Esémyők*.

A művészetben és a tanításban egyaránt igényes Szőnyi mester volt a szó klasszikus értelmében. Maga a tanítvány mondta róla, „amikor, már főiskolás-

ként, hozzá kerültem, kiderült, az égvilágon semmit nem tudok... Amikor először kimondta, hogy elégedett, az fölött egy Kossuth-díjjal.”

Patay a Kossuth-díjat sosem kapta meg. Kritikusai szerették volna őt örökre eltüntetni a magyar festészet történetéből. Hol túl realista volt, hol nem volt eléggé az. Hol banálisnak tartották, hol túl magasröptűnek. Festő volt, aki remekül szerkesztett kompozíciókban



Patay László: *Mesterem, Szőnyi*

vágyott a világ teljességére, feszegette a konkrét műalkotás kereteit, a saját lehetőségeit – és gyakran, igen, a nézők ízlésének határait.

A *Mesterem, Szőnyi* című kiállítás látogatóinak nagy szerencséje, hogy Patay tudott más utat választani, mint elődje. Bár művészetükben kimutatható jó néhány fontos összekötő kapocs – a vízparti táj „életbe szerveződésétől” az alapvető emberi mértékig, a világhoz való karakteresen egyenes viszonytól az egyetemi katedráig, a kisméretű táblaképek személyes hangjától a hatalmas, közösséget megszólító muráliákig –, Patay mégis kicsit többet akart vinni robusztus vállán, mint mesterre. Tág ölelésű munkásságában kiváló, lényegre törő portréja (*Barcsay*) egyik fő műve. Táblaképeinek többségén az Ember – akinek anatómiájával olyannyira tisztában volt – jelenik meg, időnként irodalmi ihletettségen (*Madách emlékére, Ezredfordu-*

lő), máskor mitologikussá növelve testben (*Asszonyok, Vihar*) vagy lélekben (*Menekülő, Nyugdíjban vagyok*). Hatalmas szubjektív tablói a kortársak és az elődök, a családtagok – élők, holtak – és a mesterek, az európai festészet nagy pillanatai vagy a Szőnyi sírja köré gyűlt tisztelők egyéni ízü, gondosan és szellemesen komponált tömegjelenetek, melyek bizonyára segítettek a falképfestő Patay kompozíciós technikájának kialakulásában. Sok-sok négyzetméternyi kopár falat népesített be szentekkel és angyalokkal. (Némi ízelítőt ezekből is nyújt a kiállítás.)

„Az angyalok föloldják sűrű realizmusomat. Levegőt és fényt hoznak sötét templomainkba. Éteri közegbe visznek el, ahol én is szeretek lubickolni, feloldódni” – vallotta. Földi és mennyei tájában a hite szerint mindenütt jelen lévő Istent vallotta.

Vannak, akiket nem zavar késői képeinek festékszóróval elért, némileg felszínes lírát is hordozó realizmusa. Vannak, akik lélegzet-visszafojtva, ismerősöket keresve állnak hatalmas tablói előtt. Vannak, akik reneszánsz egyéniséget látnak falképei mögött. És vannak, akiknek legtöbbet a szénrel, néhány vonallal felvázolt anyagai, e finom angyaligérek mondanak.

A műértés nem tudás, hanem szeretet kérdése – vallotta Szőnyi, a mester *Kép* című írásában. „A műalkotást szeretni kell. Hiába közeledünk hozzá tudományos felkészültséggel..., mindez nem segít közelebb hozzá. Csak szeretetre, belülről fakadó, őszinte odaadásra van szükség, olyan elfogulatlanságra, mely nem vesz tekintetbe semmi külsőt, mellékes körülményt. Ez kell ahhoz, hogy az ember feloldódjon, és teljes mértékben tudja értékelni és élvezni a műalkotást.”

■ ZÁSZKALICZKY ZSUZSANNA

A *Kogart Házban* (Budapest VI., Andrássy út 112.) november 25-ig látható *Mesterem, Szőnyi* című kiállítás egyszerre tiszteleg Szőnyi István (1894–1960) és Patay László (1932–2002) munkássága és emléke előtt. Nyitva – november 14., 15., 16. kivételével – naponta 10 és 18 óra között.

A MAGYAR ÖRÖKSÉG DÍJJAL KITÜNTETETT Evangelikus Színház

DUNA PALOTA

Budapest V., Zrínyi u. 5.

2007. november 17-én, szombaton este 7 órakor bemutatja

Vörösmarty Mihály Csongor és Tünde

című drámai költeményét két részben.

SZEREPLŐK:

Csongor, ifjú hős	O. Szabó Soma
Kalmár, vándor	Mucsi Sándor
Fejedelem, vándor	Bitskey Tibor Kossuth-díjas érdemes művész
Tudós, vándor	Bánffy György Kossuth-díjas kiváló művész
Balga, földművelő	O. Szabó István Jászai-díjas színművész
Kurrah, ördögfi	Farkas Tamás
Berreh, ördögfi	Gyurin Zsolt
Duzzog, ördögfi	Szabó-Lencz Péter
Tünde, tündérlány	Lass Bea
Ilma, Balga hitvese	Buzogány Márta
Mirigy, boszorkány	Szoboszlai Éva
Ledér	Martin Adél
Éj	Udvaros Dorottya Kossuth-díjas színművész
Énekes	Huzella Péter Kossuth-díjas színművész
Külső hangok	Medgyessy Pál

A pogány kunok idejéből

Díszlet- és jelmeztervező	Huros Anna Mária
Zene	Huzella Péter Kossuth-díjas színművész
Ördögjáték	Gyöngyösi Tamás
Rendező	Udvaros Béla

TOVÁBBI ELŐADÁSOK:

november 18., vasárnap este 7 óra

november 24., december 8., 15., szombat este 7 óra

november 25., december 2., 9., vasárnap délután 4 óra

Jegyárusítás hétfő, szerda, péntek délután 14 és 18 óra között a Duna Palota portáján (telefon: 1/235-5500). Helyárak: 2500, 1700, 1500 forint.

Egykori diákok nevét kapják az osztálytermek

A Bonyhádi Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium vezetői elhatározták, hogy az intézmény híressé vált egykori diákjairól neveznek el egy-egy tantermet. Az első névadás idén november 6-án történt, a magyar tudomány ünnepe keretében; a terem ezután *Lotz Jánosnak*, a világhírű nyelvészprofessornak a nevét viseli.

Az egykori bonyhádi diákra többféleképpen is emlékeztek ezen a napon: Lotz-emléktáblát avattak az iskolában,

és díjazták a professzor életét bemutató filmet készítő diákokat. A negyvenperces alkotást levetítették a gimnázium 9. osztályosainak, majd a diákok szövegértési tesztet tölthettek ki; a legjobb eredményt elérők jutalmat kaptak.

Az immár Lotz nevét viselő teremben a nyelvész életéről összeállított tablót lepleztek le az anyanyelvi szakkör tagjai, majd a magyar tudomány ünnepe alkalmából diákelőadásokra került sor.

■ – MR –

Raffay-kiállítás a Deák téren



„A néhai bányakerületi püspök életét felidézve elmondhatjuk, hogy kapcsolatrendszerét és egyházi munkáját tekintve *Raffay Sándorban* kora egyik legtekintélyesebb személyét tisztelhetjük. Képviselőként az egyház része volt a nemzet életének, és a nemzet élete elképzelhetetlen volt az evangélikus egyház élete nélkül” – fogalmazott *Gergely Jenő* történész, az ELTE Új- és Jelenkori Magyar Történeti Tanszékének tanszékvezető professzora kiállítás megnyitó beszédében az Evangélikus Országos Múzeumban. Az *Evangelikusok a két világháború között – Raffay Sándor emlékezete* című időszaki kamarakiállítást november 7-én, a néhai püspök halálának hatvanadik évfordulója alkalmából nyitották meg. A korabeli fotók – templomszentelésekről, gyülekezetlátogatásokról, konferenciákról – bepillantást engednek az egyházvezetői munka mindennapjaiba csakúgy, mint az ágyhoz kötötten is aktív püspök utolsó éveibe. A tárlat 2008. március végéig látogatható.

■ BOTTA DÉNES felvétele

Huszonöt éves az Evangélikus énekeskönyv

Énekeskönyvek és évszázadok

A magyar tudomány ünnepe az Evangélikus Hittudományi Egyetemen

► Régekte Bibliával és énekeskönyvvel a kezükben indultak a hívek az istentiszteletra. Csakhogy a különböző kiadású könyvekben egy-egy énekszám olykor egészen más éneket jelölt. Énekeskönyvet ma már számos templom bejáratánál magához vehet az Isten házába lépő. S ha az elhasznált gyülekezeti példányok idővel cserére szorulnak, ma már pótlásuk sem okoz gondot. A Magyarországi Evangélikus Egyházban huszonöt éve – szerkezetében és tartalmában – változatlan könyv van használatban. Az egységes *Evangélikus énekeskönyv* megjelenésének jubileumára emlékezve rendeztek konferenciát november 8-án a magyar tudomány ünnepe alkalmából az Evangélikus Hittudományi Egyetemen *Énekeskönyvek és évszázadok* címmel, majd – ennek folytatásaként – korálünnepet a zuglói evangélikus templomban. Az eseményről *Gazdag Zsuzsanna* tudósított.

Nem véletlen, hogy a hittudományi egyetem egyházzenei tanszéke és a főtí Evangélikus Kántorképző Intézet által közösen szervezett alkalmat épp *Gáncs Péter* püspök nyitotta meg. Ugyanis a Déli Egyházkerület lelkészi vezetője annak idején maga is tagja volt az énekeskönyvet szerkesztő bizottságnak. A zuglói evangélikus templomban Kol 3,16 alapján tartott áhítatában hangsúlyozta, hogy van okunk hálát adni és örülni, ha visszatérünk énekeskönyvünk történetének elmúlt negyedik századára.

A múltidézés – előadásokon keresztül – a teológia dísztermében folytatódott. Elsőként *dr. Hubert Gabriella* irodalomtörténész *Énekeskönyvek az újkori evangélikus kegyességben* című referátuma hangzott el. Az Evangélikus Országos Könyvtár



Trajtler Gábor és Finta Gergely az „ünnepelttel”

tudományos munkatársa az evangélikus énekeskönyv történetéről adott rövid áttekintést. Az újkori kegyességben betöltött szerepükről szólva – egyebek mellett – azt emelte ki, hogy a gyülekezeti énekek népénekké váltak, mindenki énekelte őket, magánosan és közösségben, minden élethelyzetben, nem csak az istentiszteleten; az énekeskönyv a hitben való megmaradás egyik támasza volt.

A magyarországi kottás énekeskönyveket ismertette a hallgatósággal *dr. Ecsedi Zsuzsanna* egyházzenei, zenetanár, aláhúzóva, hogy a számbavétel viszonylag egyszerű feladatot jelent, hiszen három tizenhatodik századi kiadványtól eltekintve egészen a huszadik századig nem bukkantunk olyan evangélikus gyűjte-



Korálünnepe a zuglói templomban

ményre, amely a gyülekezeti énekeknek a dallamát is tartalmazná. *Gálszécsi István* iskolamester először 1536-ban – másodjára 1538-ban – adott ki énekeskönyvet, ezeknek azonban csupán töredékük ma-

radt fenn. Az első olyan magyar nyelvű énekeskönyv, amelynek teljes nyomtatott példányát ismerjük, *Huszár Gál* munkája 1560/61-ből. Ugyancsak neki tulajdonítható az 1574-ben Komjátiban kiadott graduál-énekeskönyv, az első és ezáltal felbecsülhetetlen értékű nyomtatott graduál. Mint elhangzott, ez a kötet egyben kiindulópontjává szolgált a hazai protestantizmus valamennyi későbbi énekeskönyvének.

Nagyot ugorva az időben, az európai énekeformáról és az 1982-ben megjelent *Evangélikus énekeskönyvről* tartott prezentációt *Wagner Szilárd*, a soproni Eötvös József Evangélikus Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola iskolalelkésze, a Tübingeni Egyetem doktorandusza. Kitűzött célja az volt, hogy bemutassa, énekeskönyvünk esetében is alkalmazták az európai énekeskönyv-szerkesztési alapelveket. Azaz megőrizték a régi, kedvelt énekeket, ugyanakkor új, a kor nyelvi és zenei igényeit egyaránt kielégítő műveknek is helyt adtak.

Az előadó hangsúlyozta, hogy az énekeskönyvek keletkezésének „rendelt idejük van”. Mint kifejtette, több feltételnek kell egyidejűleg teljesülnie ahhoz, hogy új énekeskönyv szülessen: jelentkeznie kell az ez iránti igénynek; az elkészítéséhez képzett szakembereknek kell rendelkezésre állniuk; továbbá szükséges az is, hogy megfelelőek legyenek a külső adottságok, vagyis hogy az új énekeskönyvet fogadja el és erősítse meg az egyházvezetés, valamint az istentiszteleti közösség.

Utolsóként *dr. Bence Gábor*, a főtí Evangélikus Kántorképző Intézet igazgatója tartott előadást *Az Evangélikus énekeskönyv és a Gyülekezeti liturgikus könyv kapcsolódásai* címmel.

Megható volt, mikor az összejövetel záróakkordjaként a konferenciát moderáló egyik főszervező, *dr. Finta Gergely* egyetemi adjunktus köszöntötte *Trajtler Gábort*. Az orgonaművész tagja volt az énekeskönyvet szerkesztő bizottságnak, és a tizenkét szerződésig tartó szerkesztési munka folyamatának legfontosabb lépéseit egy ta-

nulmányban összegezte. Ez a dolgozat egyébként – az ünnepi tudományos ülés előadásai mellett – a tervek szerint olvasható lesz a *Lelkipásztor* evangélikus lelkészi szakfolyóirat hasábjain.

Dallamról dallamra

► „Hogyan öröklődik» egy gyülekezeti ének évszázadról évszázadra?» – e kérdéssel vezette fel *dr. Finta Gergely* egyetemi adjunktus, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Egyházzenei Tanszékének vezetője az ünnepi tudományos ülés egyik előadójának, *dr. Ecsedi Zsuzsanna* zenetanár-egyházzenei szakos előadását.

– Hogyan fordult a figyelmé épp e kérdés felé? – kérdeztük az előadót referátumának elhangzása után.

– A magyar tudomány ünnepe alkalmából rendezett konferencián a magyarországi kottás énekeskönyvekről szóltam. Finta Gergely vélhetően azért ezt a témát bízta rám, mert a doktori értekezésemet *Luther-énekek a magyar evangélikus énekeskönyvekben* címmel írtam a Zeneakadémia egyházzenei doktori iskolájában. Amikor elkezdtem mélyrehatóbban foglalkozni a magyar evangélikus énekeskönyvekkel, akkor – eredetileg – a teljes 16–17. századi korálanyagot szerettem volna feldolgozni, de be kellett látnom,

hogy ez hatalmas mennyiség. Így végül „csupán” a Luther-énekekre szorítkoztam. Ekkor kezdett el érdeklni ez a nagyon érdekes téma, hogy miként őrződik meg vagy változik egy-egy szöveg vagy dallam az évszázadok során.



Egyébként valamelyest erre, egy-egy gyülekezeti ének „változásának” lehetőségére láthatunk példát mindazok, akik eljöttek a tanácskozási délutánján a zuglói evangélikus templomban tartott „örömmelésre”, a korálünnepre. Itt régi, jól ismert dallamok különböző,

klasszikus és modernbb feldolgozásban szólaltak meg, többek között a *Stella* énekegyüttes, a teológusok énekkara vagy épp kelenföldi zenészek közreműködésével.

– A korálünnepen a gyülekezeti énektanulást segítő *Wulfné dr. Kinczler Zsuzsanna* egy készülő kóruskottára utalt. Kérem, mondjon erről néhány szót!

– *Herbert Wulf*nak, a neves német egyházzenei szakos, Kinczler Zsuzsanna férjének tartozunk érte köszönettel, aki harmonizálva a legfontosabb korálokat, egy énekkaroknak szóló háromszólamú gyűjteményt állított össze. Az említett kiadvány reményesség szerint hamarosan meg is jelenik, segítve kórus és gyülekezet közös vagy váltakozó éneklését.

– *Árulkodj el olvasóinknak, hogy létezik egy olyan projekt is, amelyet az Ön neve jémez, és lapunkhoz, az Evangélikus Élethez is köze van...*

– Terveink szerint a jövő esztendőben indulna egy sorozat a lap hasábjain, amely minden héten az istentisztelet központi énekeivel, a graduálénekekkel foglalkozna, lehetővé téve, hogy gyülekezeti tagjaink jobban megismerhessék evangélikus énekkincsünket.

GyLK – az énekeskönyv-kiegészítő

Interjú Bence Gábor egyházzenei szakossal

► Délelőtti előadást tartott a teológián, délután vezényelt és zenélt a zuglói evangélikus templomban, ezután pedig *Gyülekezeti liturgikus könyvvel (GyLK)* a kezében ült le interjút adni az *Evangélikus Élet*nek. Persze nem véletlenül, hiszen *dr. Bence Gábor* egyházzenei, a főtí Evangélikus Kántorképző Intézet igazgatója, a *Deák Teri Evangélikus Gimnázium* énektanára délelőtti teológián *Az Evangélikus énekeskönyv és a Gyülekezeti liturgikus könyv kapcsolódási pontjai* címmel tartotta meg referátumát.

– „Miért van szükség »külön« Gyülekezeti liturgikus könyvre?” – tette fel és válaszolta is meg a kérdést a magyar tudomány ünnepe alkalmából elhangzott előadásában. Kérem, ismertesse olvasóinkkal is a kiegészítő kötet használatának szükségessége mellett felsorakoztatott érveit.

– Énekeskönyvünk jelenleg négy részből áll: tartalmaz istentiszteleti rendeket, liturgikus énekeket, például recitált zsolnárokat, verses énekeket, azaz korálokat, és van egy imádságos része is. Egyházzenei Agendaszerkesztő és Liturgiai Bizottságának tagjai úgy érezték, hogy a meglévő istentiszteleti rend kiegészítésre szorult. Így született meg az *Evangélikus istentisztelet – Liturgikus könyv* című kiadvány, amely 2005 adventje óta forog közkézen; ennek gazdag anyagát a lelkészek használhatják. Ám úgy gondoltuk, hogy a lelképásztorok mellett a gyülekezeti tagoknak is nagy szükségük van az új liturgia megértésére, ismeretére és használatára, ezért úgy döntöttük, hogy készüljön egy *Gyülekezeti liturgikus könyv* is. Ez a kötet – az evangélikus gyülekezeti énekeskönyv kiegészítő kötete – tehát azzal a céllal született, hogy egyfelől építsen a meglévő gyülekezeti énekeskönyv anyagára, azaz megőrizze a hagyományokat, másrészt pótolja annak esetleges hiányosságait, tehát újat is hozzon.

– Előadása közben körbeadták a könyv néhány példányát. Az Ön által írt előszóban azt olvashatjuk, hogy ez már a második próbakiadás. Mikor készült az első?

– Két éve készült az első, és tavaly ősszel a második.

– Kikkel »tesztelték» a próbaverziókat?

– A főtí kántorképző hallgatói, vala-

mint teológusok próbálhatták ki az elkészült anyagot.

– Az interneten olvastam, hogy a Fővárosi Protestáns Kántorátus tagjai is ismerkedhettek vele, és vélhetően „hazai pályán”, vagyis saját, kelenföldi gyülekezetében, ahol kántorként szolgál, is élt a lehetőséggel, hogy „áténekeltesse” ezt az anyagot...



– Természetesen a kelenföldi kórus is nagyon sokat segített. A kóruspróbák imádságait e könyvből zsolnárt énekelve tartjuk. Gyülekezetünkben már tizenhárom esztendeje a munkaév minden vasárnapjának estéjén van énekelte vespera a kántorátussal, az itt szerzett tapasztalatok szerkesztésbe beépültek a kötetbe. Az említett próbakiadások is a gyakorlati használat nyomán született kérések és változtatások átvezetésével készültek el. A véglegesnek szánt, harmadik verzió már nyomdában van.

– Milyen részekből épül föl a Gyülekezeti liturgikus könyv?

– Öt nagyobb részből áll: vasárnapi és ünnepnapra istentiszteleti rendek; alkalmi és réteg-istentisztelet rendjei; áhítatformák és közös imádságok; himnuszok, zsolnárok, egyéb liturgikus tételek; végül pedig verses gyülekezeti énekek.

– Milyen szempontok szerint válogattak?

– Mint már említettem, célunk a hagyományörzés, a protestáns, illetve az evangélikus énekkincs legjavának bemutatása, de egyfajta – ha tesszük – újítás is volt, hiszen gyülekezeti énekeskönyvünk már negyedik százados. Az ötödik részben például ezért közlünk zenei okokból „félretett” és „egyházpolitikai indokból mellőzött” énekeket, gondolok itt *Ordass Lajos* püspök fordításaira.

– És ha már ez szóba került, hadd jegyezzem meg, hogy ezeket a fordításokat

Trajtler Gábor orgonaművésznek köszönhetjük, ő őrizte meg őket az utókor számára. *Trajtler Gábornak* azért is nagyon hálásak lehetünk, mert egyfajta hídát képezve a múlt és a jövő között segíti munkánkat, hiszen ő volt az, aki már az 1982-es, első egységes *Evangélikus énekeskönyv* szerkesztési munkálatainak is aktív részese volt, és mi is bátran felkereshettük őt, ha segítségre volt szükségünk az új kötet összeállításában – s nyugodtan mondhatjuk, hogy a kiegészítő kötet szerkesztésében is tevékenyen részt vett.

– A Gyülekezeti liturgikus könyv részeinek felsorolásakor istentiszteleti rendeket említett, ezek sorába tartozik énekelhető liturgikus anyag is. Énekelte liturgia az evangélikus istentiszteleti gyakorlatban azonban meglehetősen ritkán fordul elő...

– Ez sajnálatos, holott van valami különleges szépség és ajándék abban, amikor valaki a zsolnárokat recitálja! A kötet a „ritkaságszámba menő műfajok” esetében egyébként tanítani igyekszik, tehát szándékában áll alaposabban megismertetni minden újat, illetve viszonylag újat. A szerkesztők az ilyen elemeket magyarázattal látták el.

– Kérem, nevesítse a könyv szerkesztőit!

– Az összeállításban *Barta-Gombos Arján*, *Ecsedi Klára*, *dr. Ecsedi Zsuzsa*, *dr. Finta Gergely*, *Gálos Miklós*, *Györi Noémi*, *Hafenscher Károly*, *dr. Hubert Gabriella*, *Simon Barbara*, *Trajtler Gábor* és *Véghegyi Antal* működött közre. A tervező-szerkesztő *Kendek K. Péter* volt, *Zászkaliczky Zsuzsanna* pedig szép reneszánsz kori metszeteket válogatott hozzá illusztrációként.

– Az Énekeskönyvek és évszázadok című konferencia egyik előadója, *Wagner Szilárd* kitért a fordításokkal kapcsolatos nehézségekre. A Gyülekezeti liturgikus könyv esetében hogyan oldották meg ezeket a problémákat?

– *Déri Balázs* filológus, énekköltő, valamint *Kertész Eszter* költő segítségét kértük.

– Az Evangélikus istentisztelet – Liturgikus könyv mondhatni viharos fogadtatásban részesült. Nem tart attól, hogy ez a sors vár a Gyülekezeti liturgikus könyvre is?

– Olyan kiadványt nem lehet készíteni, ami mindenkinek tetszik, de én bízom abban, hogy fáradozásunk nem volt hiábavaló. A jobbítás szándéka vezérelt minket, tudásunk, tapasztalatunk legjavát adtuk.

■ Az interjúkat és a felvételeket készítette: *GAZDAG ZSUSZANNA*

Hová mégy, világ?

■ LUPTÁK GYÖRGY

November 7-én délután jelzett a telefonom, sms-em érkezett. Idemácsolom az üzenetet úgy, ahogy én kaptam: „Yrjö, szörnyű dolog történt egy iskolában nálunk Tuusulaban, ahol mi élünk. 8 embert lelőtte puskával egy gimnazista. Gondolom magyar hirekben is van. jr” Az Yrjö én vagyok, így hangzik a György név finnül. Az aláíró „jr” pedig finn barátom, Jussi Rytönen lelkész és újságíró; hittudományi egyetemünkön volt ösztöndíjas.

Azonnal rákattantam az internetre, ahol folyamatosan érkeztek a tudósítók a finnországi Tuusula város Jokela nevű iskolájában történt rettenetről. Lassan kikerekedett a kép. Eszerint egy frusztrált, tizenhét éves, érettségi előtt álló gimnazista, akit valami miatt nem szerettek a társai, talán ki is közösi-tették, tán egyéb magánéleti problémái is voltak, beszerezett magának egy lövegyvert. Tette ezt szabályosan, engedéllyel. Hosszasan készült tetterre, mert a YouTube internetes oldalon már közölték önmagáról egy felvételt, amelyen eléggé egyértelműen utalt is arra, hogy mire készül. S ezek után ez a fiú november 7-én reggel magához vette engedéllyel tartott fegyverét, és bement az iskolába. Lelőtte a gimnázium igazgatónőjét, három lányt és öt fiút. Mind ott haltak meg. Majd miután egy tanteremben elbarikádozta magát, önmagát is főbe lölte. Még egy darabig élt, kilencedikként a kórházban halt meg.

Mintha egyre gyakrabban történnének ehhez hasonló tragédiák. Eddig úgy voltunk vele, az ilyen szörnyűségek az óceánon túl történnek. De pár éve történt már egy hasonló eset Németországban, egy lipcsei középiskolában is. És

most megint Európában, Finnországban. Azt szokták mondani, a baj mindig másokkal történik. Pedig egyre több jel figyelmeztet nálunk is, hogy a baj közelebb van, mint gondolnánk.

Kérdések sora tolt fel bennem. Mert a nagy átalakítások során a mi iskolarendszerünk is egyre jobban közelít az európai trendhez. Csökkennek a terhek, egyre kevesebb anyagot sajátítanak el a diákok. Anyagi megfontolásokból egyre nagyobb iskolák jönnek létre.

Egy iskolában, ahol egyre kevesebb terhet raknak a diákok vállaira (pedig ugyebár „teher alatt nő a pálma”), ahol a túlterheltség, állásukért szorító tanároknak egyre kevesebb idejük van a rájuk bízott diákokkal való, személyes törődésre, a nevelésre, ki az, aki idejében észreveszi, ha valamelyik fiúval vagy lánnyal problémák vannak? S ha észre is veszi, lesz-e rá ideje, hogy segítsen, netán orvosolja? S ha mert jó pedagógus, akár a szabad ideje rovására szakít is magának időt, hogy leüljön beszélgetni diákjával, vajon tud-e mondani neki valami építőt?

Kiképz-e valaki a ma pedagógusait, felkészíti-e ma valaki a mai tanárokat az éles helyzetekre? Hisz ők a megélhetés gondjai mellett szakmai terhek alatt is görnyedeznek. Olyan feladatokra kényyszerülnek, amelyek ellen minden porcikájuk tiltakozik. Mert jó tanárok szeretnének lenni, ehelyett valamiféle gyerekgárban kell a futószalag mellé beállniuk...

S jönnek a további kérdések. Jelen gazdasági-politikai viszonyaink között a szülőknek egyszerűen nincs idejük szeretni, megölegetni sem a gyermeküket. Olvasom, hogy Romániában a külföldön munkát vállaló több millió ember otthon hagyott gyermekei egyre súlyosabb társadalmi problémát jelentenek.

Megezik, hogy az édesanya valahonnan Olaszországból mobiltelefonon neveli otthon hagyott gyermekét.

Ez lassan a mi gondunk is lesz. Mert hogyan neveli az az orvos a gyermekét, aki hétfőtől péntekig itthon gályázik (s hogy ne is emlegessem az egészségügy átalakításából rá háruló terheket), majd péntek este egy fapados járattal Londonba repül, ahol hétvégi ügyeletet lát el, majd vasárnap este újra haza, s hétfőtől indul újra a pörgés. Na persze, az anyagiak. Londonban állítólag a hétvégi ügyelet többet hoz a konyhára, mint itthon az egész hónapi munka. Tudom, megértem, ez a gazdasági kényszer. De az eredménye a magányos gyerek és a szétszakadt család lesz.

S még egy kérdés: jó-e, hogy ebben a helyzetben éppen azokat, akik hatékonyan tudnának segíteni, vagyis az egyházakat szapulják éppen a legtöbbit. Mint a minapi rádiókabaréban is, az elmúlt szombaton délután... Mert nekünk küldetésünk éppen azokat elérni, akik problémák közt élnek. Mi tudunk és szeretnénk is segíteni, szeretni, tanácsolni, vezetni, kapcsolatokat helyre hozni. Iskoláinkban, hittanóráinkon nálunk is ott vannak ezek a gyerekek. Nekünk még van időnk és szívünk is a velük való törődésre. Tudunk mit mondani szétszakadófélben lévő családoknak is. Hát mire való akkor az egész társadalomban ez a jól kitapintható egyház- és keresztényellenes hangulat? Kinek az érdeke, hogy azt is ellehetetlenítse, aki az életét éppen a jobbításra tette föl?

A kérdések szónokiak voltak, jól tudom. De mégis, egy utolsó: muszáj mindenképp megvárnunk, hogy nálunk is robbanjon valahol egy már ketyegő bomba?

A felügyelők országos konferenciája elé

November 30. és december 2. között immáron harmadik alkalommal kerül sor a felügyelők országos konferenciájára. Frenkl Róbert kiváló ötlete lassan hagyományyá válik, ám ami talán ennél is fontosabb: a visszajelzések alapján azt tapasztalom, hogy a jó hangulatú, testvéri együttélés olyan hasznos információkkal is szolgál, melyeknek az egyházközösségi mindennapokban is hasznát látjuk.

Az idei összejövetel kérdőjellel ellátott címe – Egyház a modern világban? – talán túl általánosnak, közhelyesnek tűnik. A választáskor azonban igyekeztem a beiktatásom óta eltelt egy év tapasztalatait úgy összesíteni, hogy a felmerült dilemmák jó része a programban is láthatóvá váljon.

Elsődleges élményem az, hogy mindennapos ügyeink, akár országos, akár gyülekezeti szinten gyakran elhomályosítják az egyház eredeti küldetését. Ennek az is a következménye, hogy az evangélium univerzalitása végképp a látókörünkön kívül reked. Pedig nem alkothatunk reális képet saját helyzetünkről, ha nem próbáljuk meg legálább felületesen megismerni a tőlünk sok ezer kilométernyire élők gondjait, hitét. Indiát is megjárt soproni iskolalelkészünk, Mesterházy Balázs előadása ezt az „optikát” hivatott megadni.

Tavaly én szólhattam a német egyház stratégiai készítési törekvéseiről, az ebből fakadó vitákról, lehetőségekről. Időközben zsinatunk határozatot fogadott el a hazai egyházi jövőképe megfogalmazásának szükségességéről. E munkát Bogdányi Gábor koordinálja, aki egyházunk pályázati felelőse is egyben, így hasznos információkkal szolgálhat a gyülekezeti tervek megvalósíthatóságával kapcsolatban is. Fontos, hogy a stratégiai készítés folyamata mi-

nél nagyobb nyilvánosságot kapjon, ezért abban bízom, hogy révfülöpi együttlétünk jó alkalmat teremt az eddigi munka megismerésére.

Egyházunk egyik legegésztőbb gondja a folyamatos pénzügyi, intézményi, gyülekezeti alulfinanszírozottsága. Az elmúlt év során többen rossz néven vették, hogy a korábbinál talán egyértelműbben beszéltek az egyház saját felelősségéről anyagi javait illetően. Mikközben természetesen pontosan tudom, hogy a helyzet a lelki javakat illetően sem rózsás, azt gondolom, hogy ha választani kell, akkor a felügyelők elsősorban az anyagi javak állapotának ügyében illetékesek. A vagyongazdálkodás és általában az egyházi gazdasági tevékenység lehetőségéről beszél majd Ifj. Zászkaliczky Pál és Németh István.

Konferenciánk fontos célja ezúttal is egymás minél jobb megismerése. Ezért is kértük, hogy kaphassunk egy-egy rövid bemutatót az egyes egyházmegyék, benne a gyülekezetek életéről. Az egymásért viselt felelősség erősödésének elengedhetetlen feltétele, hogy többet tudjunk egymásról. Témáinkhoz kapcsolódva püspökeink szolgálnak majd az áhítatokon és a vasárnapi istentiszteleten.

Bízom benne, hogy az alábbi részletes program ismeretében további érdeklődő felügyelő kollégákra számíthatunk.

Annak érdekében, hogy az egyházi szolgálat ne menjen a családi élet rovására, ezúttal a házastársakat is hívjuk.

Mindenkit szeretettel várunk abban a reményben, hogy együttlétünk végére a cím kérdőjele határozott felkiáltójelle válik: büszkén lehetünk mindenki számára hasznos, cselekvő részei a minket körülvevő világnak.

■ PRÖHLE GERGELY országos felügyelő

A felügyelők országos találkozójának tervezett programja

RÉVFÜLÖP, 2007. NOVEMBER 30. – DECEMBER 2.

November 30., péntek

Köszöntő és alapvetés – Pröhle Gergely

Előadás – Mesterházy Balázs: Magyar evangélikusként Indiában
Áhítat – Fabiny Tamás: Isten kezében – a világ? (Jn 17,15)

December 1., szombat

Reggeli imádság – Mészáros Tamás

Az egyházmegyék bemutatkozása

Előadások

– Bogdányi Gábor: Lehet-e stratégiánk a modern világban?

– Ifj. Zászkaliczky Pál: Egyház és üzlet

– Németh István (biogazda): Egyház és üzlet

Áhítat – Ittész János: Isten kezében – a javaim? (Lk 18,24)

December 2., vasárnap

Záró istentisztelet – Gáncs Péter: Isten kezében – a tetteim? (Róm 9,16)

Multikulturális ökumené

■ ROSZÍK GÁBOR

Pár hónappal ezelőtt „szemrehányást” kaptam püspökömtől, Fabiny Tamástól, amikor külkapcsolataimról, külmisziói munkámról beszélgettünk, s megkérdezte, hogy miért nem írok ezekről az *Evangelikus Életben*. A kérdésre nemigen tudtam válaszolni, viszont ígéretet tettem rá, hogy a jövőben rendszeresen megteszem.

Az elmúlt években nagyon sok érdekes szolgálatom volt szerte a világban, talán valóban jó lett volna hírt adni róluk. Számos alkalommal prédikáltam külföldön, tartottam előadást nemzetközi (többnyire börtönmissziós) konferenciákon. Konkrétan Ausztriában, Né-

ni az újonnan megválasztott képviselőknek, majd népes hallgatóságnak az evangélikus teológián, egyik vasárnap pedig a főváros, Szóul legnagyobb evangélikus templomában.)

Albániában részese voltam az ottani börtönmisszió (Testvéri Börtöntársaság) megszervezésének, egy ideje pedig Horvátországban fordulok meg gyakran. Már ott is elkezdte munkáját a börtönmisszió, s egy hónap múlva talán hivatalosan is megalakul a Testvéri Börtöntársaság, amely Európában már harminc országban működik, és számos további országban alakulóban van.

Nemzetközi szervezetünk (Prison Fellowship International), melynek összesen 116 országban van helyi szervezete, ez év júliusától bízott meg a kelet-kö-

mindenesetre talán a legkedvesebb. A történet nagyon izgalmas, mi több: romantikus.

Idén februárban épp Szingapúrban voltam egy konferencián, s ottani idő szerint hajnali fél háromkor csöngött a telefonom. Nikolai atya, ortodox pap barátom ébresztett Szófiából, s megkérdezte, hogy szeptemberben (!) elvállalná-e egy esküvőt egy dél-spanyolországi kisvárosban, Rondában, az egyik ottani római katolikus templomban. A menyasszony svájci, a vőlegény német, mindkettő lutheránus. Ott ismerkedtek meg évekkal ezelőtt, s elhatározták, hogy az esküvőjük is ott lesz. Ez ideig azonban Spanyolországban nem lettek lutheránus papra, és készek lennének bárhol „hozatni” egyet. A fiatalok egyik ismerőse történetesen jó barátja Nikolai atyának, így kézenfekvő volt, hogy megkérdezi a bolgár ortodox papot, nem tudna-e egy evangélikus lelkészt szerezni az esküvőre. Nikolai atyáról tudták, hogy majdnem mindent meg tud oldani, de azt ők sem gondolták, hogy – személyemben – két perc alatt prezentálja részükre az evangélikus lelkészt...

Hogy az olvasó azért ne csodálkozzon, elárulom, hogy Nikolai atya a Bolgár Testvéri Börtöntársaság vezetője, és idestova tizenkét éve az egyik legjobb barátom.

Szeptemberben természetesen együtt utaztunk Spanyolországba az esküvőre. Mint általában mindenütt, az ünnepi esemény itt is szombaton délután volt. Előző este meghitt beszélgetést folytattunk (egy sörözőben) azzal a fiatal katolikus pap-pal, José Emílo atyával, akinek a templomában voltam az esküvőt tartandó. A zsúfolásig telt kicsiny barokk templom egyszerre volt igazán nemzetközi és ökumenikus alkalom színhelye. Tizennégy országból érkeztek vendégek a csodálatos ünnepre, melyen Delphine és Christoph boldogan fogadott örök hűséget egymásnak, s kérték házasságukra Isten áldását. Nikolai atya is mondott egy imádságot, e sorok írója pedig a 34. zsoltár 9. verse alapján hirdette az igét: „Érezzétek és lássátok meg, hogy jó az Úr! Boldog az az ember, a ki ő benne bíziki!” (Károli-fordítás)



FOTO: ROLF ZSCHARNACK

metországban, Hollandiában, Angliában, az Amerikai Egyesült Államokban, Kanadában, Észtországban, Lengyelországban, Albániában (itt kereszteltem, és úrvacsorát is osztottam), Horvátországban, Guatemalában, Guineában, a Fülöp-szigeteken, Hongkongban, Szingapúrban és Dél-Koreában. (Az utóbbiban még 1992-ben, az országgyűlés alakuló ülésének napján a Parlament kápolnájában volt lehetőségem ígét hirdet-

zép-európai régió képviselővel, vagyis azzal, hogy segítsen az e térségben már létrejött missziós szervezetek működését, illetőleg újabbak megalakulását. Ebélti munkámról, szolgálatomról, tapasztalataimról igyekszem a jövőben rendszeresebben hírt adni az *Evangelikus Életben*.

Egyik szolgálatomra azonban már most szeretnék kitérni, hiszen ez kiemelkedik a többi közül; számomra

HIRDETÉS

„Musica laetitiae comes medicina dolorum”
(„A zene társ az örömben, gyógyír a fájdalomban” – felirat a művész csembalóján)

November 18-án, vasárnap 18 órakor a budahegyvidéki evangélikus templomban (XII., Kék Golyó utca 17.) Borsányi Márton (Lipcse–Budapest) ad hangversenyt. A koncerten a 17–18. század kiemelkedő zeneszerzői, D. Buxtehude, G. Böhm, J. J. Froberger, L. Couperin, L. N. Clérabault és F. Couperin művei hangzanak fel csembalón és orgonán. Mindenkit szeretettel hívunk és várunk a sípok és a húrok izgalmas találkozására!

HIRDETÉS

A Deák téri templomban orgonazenés áhítat keretében november 25-én, vasárnap 18 órai kezdettel Trajtler Gábor orgonál. Műsorán Daniel Croner-, J. S. Bach-, Gárdonyi Zoltán- és Cesar Franck-művek szerepelnek. Az orgonaművek kapcsolódhatnak az egyházi esztendő vége és az advent témaköréhez.

HIRDETÉS

A Magyarországi Luther Szövetség tisztelettel és szeretettel meghívja minden tagját és meghív minden érdeklődőt a december 1-jén, szombaton 10 és 13 óra között a Deák téri evangélikus gyülekezet termében (Budapest V., Deák tér 4. I. em.) tartandó éves közgyűlésére és konferenciájára.

A konferencia témája: Emlékezés Gerhardt Pálra (1607–1676), a lutheránus énekköltőre. Rövid előadások:

– Dr. Csepregi Zoltán: Gerhardt Pál élete és kora

– Dr. Orosz Gábor Viktor: Gerhardt Pál énekeinek teológiája

– Dr. Hubert Gabriella: Gerhardt Pál költészete

– Wulfne dr. Kinczler Zsuzsanna: Gerhardt Pál énekeinek zenéje

A közgyűlés napirendi pontjai: éves jelentések, javaslatok (alapszabály módosítása, tagdíj meghatározása), kiadói tervek, elnökség és pénztáros választása. Ha a 10 órára meghirdetett közgyűlés a kezdés időpontjában nem határozatképes, a közgyűlést az eredeti napirenddel 11.30-ra ezennel összehívjuk.

A közgyűlés alkalmával megvásárolhatók a Magyar Luther Könyvek és a Magyar Luther Füzetek példányai.

Az elnökség

Raffay Sándor püspök emlékezete

► Amint lapunk múlt heti számának 1. oldalán már hírül adtuk, Raffay Sándor püspök (1866–1947) halálának hatvanadik évfordulója alkalmából konferenciát rendezett a Déli Egyházkerület, az Evangelikus Országos Levéltár és az Evangelikus Országos Múzeum. A november 7-i tanácskozáson tizenkét előadó – közöttük a Déli Egyházkerület által két évvel ezelőtt a püspök életművének feldolgozására kiírt pályázat résztvevői – szólott Raffay életpályájáról, teológiai, püspöki, politikai tevékenységéről, illetve egy-egy kortársáról. Az egész napos konferenciát Gáncs Péter püspök nyitotta meg, levezető elnöke pedig Balogh Margit történész, az MTA Társadalomkutató Központjának igazgatója, illetve Fabiny Tibor nyugalmazott egyháztörténész-professzor voltak. Az elhangzott előadások írott változata a szervezők tervei szerint kötetben lát majd napvilágot. Az előadókat arra kértük, hogy néhány mondatban fogalmazzák meg, kutatásaik közben milyen „Raffay-kép” rajzolódott ki bennük, milyen hatással volt rájuk az egykori püspök munkássága.

„Sziklából vágott ember”

Miért jelentős még ma is egy hatvan évvel ezelőtt elhunyt püspök? Hogyan vált a ceglédi iparcsaládból származó Raffay Sándor – 1918 és 1945 között a bányai egyházkerület élén állva – a 20. század egyik legjelentősebb evangélikus püspökévé?

Nemrég bukkantak fel a levéltárban Raffay Sándor *önéletrajzi feljegyzései*, melyek a hagyatéknál alapvető forrásai a püspök életének és korának. Ugyancsak nem régóta lehet olvasni H. Gaudy László pesti evangélikus vallásánár-igazgatónak, Raffay évtizedekig közeli munkatársának több száz oldalas életrajzát. Ezek is hozzájárulhatnak, hogy Raffay Sándort és korát, a két világháború közötti evangélikus egyházat és Magyarországot jobban megismerjük.

Raffay Sándor a szinmagyar alföldi városban, Cegléden született egyszerű iparcsaládban, innen hozta mély evangélikus vallásosságát és meghatározó magyarságtudatát. Gimnáziumi tanulmányait Szarvason végezte, majd a neves pozsonyi evangélikus teológiai képzést a lelkészi pályára. Tudományos látókörét Németországban és a bázeli egyetemen szélesítette. Egy évig vallásánár volt Besztercebányán. Itt ismerkedett meg későbbi feleségével, Dillinger Mariskával. Házasságukból négy gyermek született.

Három évig lelkészként működött Tápiószentmártonban, tehetségét felismerve innen hívták meg *pozsonyi teológiai tanárnak*. Az Újszövetség szakértőjévé vált, a reformátusokkal együtt teológiai szaklapot adott ki. Fő műve, az Újszövetség-fordítás többször megjelent nyomtatásban. Hitterjesztő írásai közül különösen a sok kiadást megélt konfirmációs káté volt ismert. A maga korában népszerű prédikációiból egy kötetnyit nyomtattak ki.

1908-ban Raffay Sándor elfogadta a Pesti Evangelikus Egyház meghívását. Deák téri lelkészként igyekezett fellendíteni a századfordulóra kissé elapadosott gyülekezeti életet: újságot jelentetett meg, egyesületet szervezett. A Deák téri választották meg 1918-ban a *bányai egyházkerület püspökének*; e tisztséget huszonhét évig keresztül töltötte be.

Püspökként jelentős egyházépítő tevékenységet fejtett ki, mintegy harminc új templomot szentelt fel; többségüket a magyar stílust képviselő Sándy Gyula tervezte. Tekintélyének és kapcsolatainak köszönhető a mai Puskin – akkor még Esterházy – utcai püspöki székház létesítése, amelynek megvételét jelentős állami és fővárosi támogatás tette lehetővé. A Raffay által kidolgozott új énekeskönyv ismételt rendet 1936-ban vezették be országosan; némi módosítással ez képezi a mai liturgia alapját is. Alapvető szerepet játszott Raffay püspök a magyar evangélikusság külföldi kapcsolatépítésében is. Amerikától a skandináv országokig és Németországig evangélikus és ökumenikus találkozókra képviselte egyházát, szervezte az életfontosságú segélyek szétosztását, fiatal teológusok külföldi tanulmányújtait.

Raffay Sándor a két világháború közötti Magyarországnak Prohászka Ottokárhoz és Ravasz Lászlóhoz hasonló, jelentős és ismert közéleti személyisége volt. Közéleti és politikai tevékenységét azonban jól össze tudta egyeztetni egyházi hivatásával. Az

első világháború utáni összeomlás, a forradalmak és a trianoni országcsontkítás után azt vallotta, hogy az elvilágiasodással, anyagiassággal szemben a kereszténységnek és az elkötelezett magyarságnak kell társadalmiszervező erőt biztosítani. Raffay püspök nyilatkozataiban és műveiben harcosan kiállt a domináns helyzetben levő, nagy anyagi erővel rendelkező katolikus egyház reverzálpolitikájával szemben. Az evangélikussághoz való hűségére és a felekezeti identitás megőrzésére hívott fel az ökumenikus mozgalom támogatása közben is.

Püspökségének utolsó éveit a *második világháború végére* estek. Az idős, lábára megbénult püspök fiatalokat megszenyítő határozottsággal és példaadással állt ki egyháza és a keresztény értékek mellett. 1944-ben a többi keresztény egyházzal együtt sokat tett az üldözött zsidóság érdekében. A kormány kiűrtési parancsaival szemben püspöki körlevélben szólította fel lelkészeit a gyülekezettel való maradásra. Nem járult hozzá a Szalásira történő eskü letételéhez. Budapest ostroma idején együtt szenvedett a lakossággal, amelyet az országot megszálló „felszabadítók” rablásai és erőszakoskodásai tartottak rettegésben. Sikerült elérnie, hogy a papi ruhát viselő lelkészeket az orosz katonák ne hurcolják el munkaszolgálatra.

1945 júniusában Raffay püspök idős kora, betegsége és a fokozódó baloldali hatalmi nyomás miatt lemondott tisztségéről. Utolsó hivatalos tevékenységéeként 1945 szeptemberében beiktatta utódját, Ordass Lajost a bányakerületi püspöki tisztségbe. Életének utolsó éveit a Felső-Modori úti panziójában töltötte, a nagybeteg a diakonisszák ápolták egészen 1947. november 4-én bekövetkezett elhunytáig. A hatvan év, 1947. november 7-én történt temetés emlékezetes egyházi és közéleti eseménnyé vált. A Deák téren felravatalozott püspököt utódja, Ordass Lajos búcsúztatta. A nagy evangélikus püspök földi maradványait kétszáz Luther-kabátos lelkész, fásori cserkész és nagy tömeg kísérette utolsó útjára Budapest utcáin keresztül a Kerepesi temetőbe.

Raffay püspököt már életében nagy tisztelet övezte egyházában és azon kívül is. A személyes visszaemlékezésekből kiderült, hogy idős korában „püspök atyának” (vagy „Atyusnak”) hívták, ami azt jelzi, hogy lelkészeivel és híveivel nemcsak hivatalos, hanem személyes kapcsolat is ki tudott alakítani. Szülővárosa, Cegléd díszpolgárává választotta, sőt még életében, 1939-ben emléktáblával jelölték meg szülőházát. A lelkészegyesület 1944-ben jelentette meg *Ötven év távlatából* című visszaemlékezését.

A szocialista diktatúra négy évtizedében Raffay Sándor sorsa a csendes felejtés volt. Újrafelfedezésére csak 1989 után kerülhetett sor. Alakjának, életének megismerése, szellemi rehabilitálása azért is fontos, mert a két világháború közötti virágzó egyházi élet eredményeire maig lehet építeni. Temetésén püspöktársa, Kapi Béla „a meggyőződés és akarat sziklából vágott emberének” nevezte. „Ereiben magyar vér folyt, s nem is volt más gondolata, mint nemzetünk és egyházunk egybefonódó szeretete” – mondta.

■ CZENTHE MIKLÓS

Deák László
lelkész
Raffay Sándor ifjúkora, tanulmányai és pályakezde



Raffay 1944-ben írta ezeket a ma is aktuális sorokat: „Nem a mi buzgóságunk, munkánk és szolgálataink tartotta meg eddig egyházunkat, nem is a mi gyenge hitünk

fogja megtartani ezentúl is e sokat próbált hazánkban a mi legtöbb próbát szenvedő evangélikus egyházunkat, hanem egyedül az egyház hatalmas Ura, akitől várjuk a jobb jövőt, és akinek legyen dicséret és dicsőség az Úr egyházában öröktől fogva mindörökké!”

Zsarnainé Urbán Nóra
lelkész
Raffay Sándor teológiai munkássága és Újszövetség-fordítása



Még teológushallgatóként, szakdolgozati témám kiválasztása előtt olvastam a Déli Egyházkerület pályázati kiírását, és úgy döntöttem, hogy –

összeköve a kettőt – a néhai püspök teológiai munkásságáról és bibliafordító tevékenységéről írok. Kutatásaim során érdekes volt látni, hogyan csendesedett az idő előrehaladtával Raffay fiatalkori kritikai hangja. Példamutató számomra, ahogyan önmagát is képes volt felülbírálni – ennek okát lelkesége fejlődésében, gazdagodásában is látom.

Sárkány Tiborné
nyugalmazott lelkész
Raffay Sándor mint igehirdető



Isten szeretetének a csodája, hogy minden korban gondoskodik evangéliumának továbbadásáról, és tanúinak szolgálata egymásra épül. A kihívások és a tanúk változnak, de a szolgálatt ugyanaz marad. Ilyen élményt jelentett számomra az előttünk járt nemzedék egyik tanújának, Raffay életének a kutatása.

Lengyelne Gergely Noémi
az Evangelikus Országos Levéltár munkatársa

Raffay Sándor a Deák téren – a pesti egyház lelkésze 1908–(1918)–1945



Dolgozatom készítése közben, az anyaggyűjtés során elolvastam visszaemlékezéseit, naplójeljegyzéseit, leveleit. Azt hiszem, egy kicsit beleszerettem Raffay stílusába. Igen jól bánt a tollal, gondolom, a szónoklás karizmáját is megkapta. Milyen embernek látom őt? Egyházunk szerető, érte szívvel-lélekkel tevékenykedő lelkésznek, aki sok talentumát nagy szorgalommal használta az Isten szolgálatában. Ugyanakkor gyarló ember volt, tévedett is. Érzékeny volt, nehezen viselte a sérelmeket, de ezt nemigen mutatta ki. Gondolkodásában inkább volt a 19. század embere, mint a 20. századé – de ez egész generációjának jellemzője. Élvezet volt Raffayt olvasni, róla írni.

Zábori László
levéltáros, Evangelikus Országos Levéltár
Raffay Sándor politikai tevékenysége



Raffay Sándor politikai nézeteinek három összetevője volt: evangélikus keresztény hite, magyarságtudata és szociális érzékenysége. Sok esetben szembe-

állították egymással a szociális érzékenységet a magyarsággal vagy éppen a kereszténységgel. Raffay nagyon jól tudta, hogy ezt nem lehet. És eszméi mellett élete utolsó percéig hűségesen kitartott. Eszméi, állhatatossága, bátorsága rám nagy hatást tett. Úgy gondolom, a felejtés évtizedei után végre a bányai egyházkerület egykori püspöke elfoglalhatja méltó helyét az evangélikus egyház legkiválóbb vezetőinek és gondolkodóinak a sorában.

Giczi Zsolt
egyháztörténész, a Szegedi Tudományegyetem adjunktusa
Raffay Sándor és a katolikus egyház



Régóta foglalkozom a Horthy-korszakbeli katolikus-protestáns kapcsolatokkal és Raffay Sándor tevékenységével is, ezért a mostani előadásomra való felkészülés során már csak az adott témára koncentrálni kellett összefoglalnom a régebben összegyűjtött forrásanyagot. Raffay Sándor személye számomra nagyon rokonszenves. A korszak magyarországi evangélikusságának egyik legkiemelkedőbb személyisége volt, akinek a katolikus egyházzal való kapcsolatát elemezve azt a fő tanulságot tudom levonni, hogy nekünk, mai lutheránusoknak tiszta evangéliumi hitünkhöz ragaszkodva kell együttműködnünk más keresztény testvéreinkkel, így a katolikusokkal is.

Böröcz Enikő
az Evangelikus Országos Levéltár tudományos munkatársa
Raffay Sándor külügyi tevékenysége



Raffay személye és műve arra tanít engem, hogy Isten országának építése, az egyház, a nemzet és a világ szolgálata, de a külföldi ügyek is egyaránt igénylik a spontaneitást és a szigorú tervszerűséget. Némelykor együtt, máskor egymástól szigorúan elválasztva.

Mirák Katalin
történész
Raffay Sándor kortársa, Kapi Béla dunántúli püspök



A témabeli kutatás számomra igazi rácsodálkozást jelentett: Kapi és Raffay nem csupán kortársak és évtizedeken át munkatársak, szolgátsak voltak, hanem származásukban is. Mindenekelőtt azonban hittársai egymásnak; Isten karizmatikus emberei, akik nemcsak vezettek, de közösen formáltak is egyházuk arculatát. Tiszta szívű és szilárd hitű emberek, akiket tévedéseikkel, gyarlóságaikkal együtt is tisztelnünk lehet.

Zászkaliczky Zsuzsanna
az Evangelikus Országos Múzeum tudományos munkatársa
Sándy Gyula – Egy magyar építész küldetésstudata



Sándy Gyula építész evangélikus templomainak nagy többsége éppen Raffay püspöksége idején épült. Ugyanazon a történelmi háttérrel áll – ideértve a terület- és

gyülekezetvesztés tragédiáját, a kisebbségi egyház nehézségeit, a politikai viharokat – templomépítésünknek ez a virágkora. Sándy visszaemlékezéseiben „egy magasabb Erő intézkedéseinek” tulajdonítja, hogy templomépítő lett. Szenvedélyesen hitte: azzal, hogy magyar és evangélikus templomokat tervezett, Krisztuson kívül vagy rajta keresztül hazájának is szolgál.

Csonkáné Szabó Magda
lelkész

Raffay Sándor kortársa, Kovács Sándor egyháztörténész és dunáninneni püspök



A Déli Egyházkerület pályázatára elküldött dolgozatomban Raffay Sándorról mint egyházpolitikusról írtam. A Raffay-konferencián pedig a két néhai püspökben az

embert kívántam láttatni. A két rendkívül gazdag életpályán – az önéletrások tükrében – sok egyezést találunk. Már a családi indítatásban is hasonlóság látható; mindkettőjükre igaz Kovács Sándor mondata: „Mind apai, mind anyai ágon vallásos érzés szállt rám a munkaszeretet mellett örökségül...” Püspökségük előtt 1896-tól tíz esztendőn keresztül tanártársak is voltak a pozsonyi teológián.

Kerepeszki Anikó
a Budapest-Fasori Evangelikus Gimnázium tanára
Raffay Sándor és a zsidókérdés 1938–1944 között



Jó volt Raffayban felismerni az embert – vannak olyan helyzetek, amikor nem lehet jól dönteni, és a felelősséget vállalni kell. Raffay pályáján a szolgálatában a zsidókérdés volt az egyik legnagyobb lelkiismereti próbatétel és történelmi kihívás. Példaértékű azonban az a felelősségtudat, amellyel kiállt a rábizott evangélikus hívekért. A törvények ellenére a zsidó származású megkereszteltet továbbra is az evangélikus egyház teljes jogú tagjának tekintette, ahogyan egyik levelében hangsúlyozta: „...mert nem helyezkedhetik senki a Krisztus fölél.”

A konferencia résztvevői egy 36 perces dokumentumfilmet is megtekinthettek *Szubsjektív emlékek D. Raffay Sándor püspökről* címmel a Zákus Média-centrum munkatársai – Györi András Timótheus és Györi János Sámuel – jóvoltából. Az archív felvételekkel kiegészített filmen olyan, még ma is élő tanúk mesélnek, akik személyesen ismerhették az egykori bányakerületi püspököt. A lemezre kiírt változat gyülekezeti vetítésre elkérhető a ZMC telefonszámán: 20/824-5855.

Az összeállítást készítette: BODA ZSUZSA

Német evangélikusokat keresve a Szovjetunióban

► Ha valaki rövidnadrágban, szandállal a lábán, hátzisszákkal a vállán és fényképezőgéppel a nyakában útnak indul, hogy szabadsága heteit külföldön töltsse, abban semmi különös nincs. Ám ha mindezt a hatvanas, hetvenes, nyolcvanas években teszi a Német Demokratikus Köztársaság állampolgáraként, úti célja pedig a Szovjetunió, ráadásul kerékpárral vagy gyalog akarja az országát átlépni, az bizony már felettébb gyanús – legalább is az Állambiztonsági Minisztérium számára. Nem véletlen hát, hogy miközben a jénai Gernot Friedrich evangélikus lelkész Szibériától Grúziáig bejárta az egykori Szovjetunió turisták előtt elzárt területeit, a Stasi-iratokban olyan kémként szerepelt, aki „katonai objektumokat regisztrál, fényképez, és mindezt Nyugaton jelenti”. Holott a lelkész utazásainak az volt a céljuk, hogy megtalálja az evangélikus gyülekezeteket. Ezek – a legtöbbször német származású – közösségek akkor fenyegető illegálitásban és teljesen izoláltan éltek.

„Máig visszakívánkozom a nagy unióba, bár az már nem is létezik. Nagyszerű emberekkel találkoztam ott, akik segítettek engem útközben, baráti befogadtak, megvédettek és megajándékoztak, akik belsőleg gazdagítottak. Sokukkal fennmaradt a kapcsolat, őket gyakran meglátogattam, vagy meghívтам magamhoz.

– olvasható a szerző szovjetunióbeli kalandjairól írott könyvének előszavában.

Mindaz, amit a Szovjetunióban élő nemzetiségieknek át kellett élniük – eredeti lakóhelyükről való erőszakos áttelepítés, nyelvük, kultúrájuk, iskoláik betiltása, állandó megfigyelésük, megfélemlítésük, „fasisztának” bélyegzésük – gyanakvóvá és óvatossá tette az embereket. Megrendítő olvasni, hogy mindezek ellenére a vendégszeretnek és az önzetlenségnek megannyi szép példáját nyújtották.

Megrázza az olvasót az is, amikor arról értesül a könyv lapjain, hogy mekkora örömet jelentett a helyieknek egy-egy becsempészett, orosz vagy német nyelvű Biblia. A szerző nem kis leleménnyel mindig vitt magával néhányat. A *Kettős ajándék* című fejezetben így ír: „Az asszony (...) megkérdezi: »Akkor persze van saját Bibliája? Magával hozta? Nagyon szeretnék megint egyszer egy Bibliába beletekinteni.« (...) Amint a Bibliát a kezében tartotta, teljesen megfellelkezett rólam és egész környezetéről. Egészen elmélyedt magában, szövegrészeket idézett, felütötte a megfelelő helyet, és fölolvasta magának örömteli mozgással kísérve a szöveget. Egy kis idő múlva megkérdeztem, hogy nem szeretne-e egy saját Bibliát. (...) Hitetlenkedve állt ott, az ajánlatot egyáltalán nem tudta felfogni. De végül is megérti: »Igen, természetesen. Akarom, szükségem van rá.« Azután simogatni kezdi a Bibliát megengem is. Majd szabadjára engedni örmét. Mindenkinek elhíreszteli, aki még ilyen későn hazajön, a férjének, a lányá-

nak, az unokájának. »Nézzétek csak, ajándékba kaptunk egy vendéget és egy Bibliát!«

A könyvben számos helyen olvashatunk arról is, hogy az óhaza vagy más országbeli új otthon iránti vágy milyen erősen élt a legtöbb családban. A kiutazási engedélyre hosszú éveket kellett várni, és ha végül valóra vált az álom, bizony sokszor csalódott hangú levelek mentek az otthon maradtaknak. Ám van példa az ellenkezőjére is, amint a *Viszontlátás San Franciscóban* című fejezetből kiderül (lásd *A reménység alapelve* címen közölt részletet a szomszédos hasábján).

A Luther Kiadó idén megjelent kiadványában huszonegy fejezetben olvasható a tübingi lelkész beszámolója, olvasmányos, érdekes kordokumentumot nyújtva az 1990 előtti Kelet-Európáról.

■ BODA SZUSZA

A reménység alapelve

Jurij elvitt San Francisco nevezetességeihez. Elértünk végül a Golden Gate hídhöz, kiszálltunk, néztünk az elhúzó dombokról oda át az óriási építmény egyik tartópillérére. Jurij fölszólt, hogy szálljak be megint az autóba, mert új hazájának ezt az attrakcióját közelebbről is meg akarja mutatni. Én csak gúnyolódni tudtam: „De hát, Jurij, mit akarsz nekem abból mutatni? Az egész híd eltakarja a köd. Csak a mi oldalunkon álló támasztópillért lehet látni. Milyen vakmerő vállalkozásba akarsz belemenni, amikor anélkül, hogy látnál valamit, a tátongó mélység fölé vezetesz, vajon azt hiszed, odaát is van egy támasztópillér? És mit akarsz odaát ilyen rossz időben?” Nevetett a viccen. Aztán elkomorlyodva mondta: „Éppen ez számomra a »reménység alapelve«, semmit sem látni, mégis lelkesen továbbmenni. Természetesen nekem is azt mondja a tapasztalatom, hogy odaát sem fog sütni a nap, és tudom, hogy ott is lennie kell

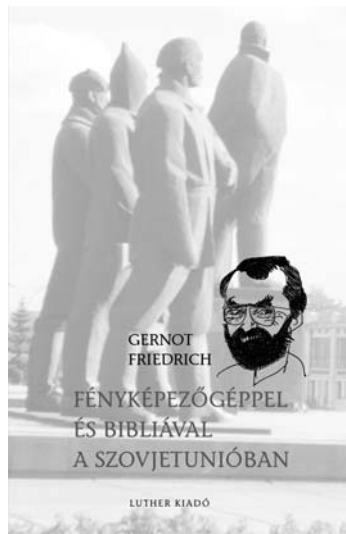
egy tartóoszlopnak. Bár nem látom, mégis reménnyel telve vágok neki a ködnek.” Beszálltam, Jurij pedig elgondolkodva folytatta: „Tudod, amikor Oroszországból elutaztam, nagy családomon és a koffereken kívül semmi nem volt a kezemben. A ködbe indultunk el anélkül, hogy előre láthattuk volna, hogy számunkra vajon süt-e a nap az Amerikai Egyesült Államokban, vajon lesz-e ott számunkra egy hordozó támpillér. Mégis elutaztam – ezzel az »alapelve« a szívünkben. Vallásos emberként nevezhetem ezt az »1stenbe vetett bizalomnak«. Erre újra és újra szükségem van ahhoz, hogy az előttem lévő napok bizonytalanságába mindenek ellenére lelkesen belemenjek!”

Tanultam valamit Jurijtól, és azóta gyakran gondolok rá, amikor ismételtlen szükségem van erre a »reménység alapelv«-re, amikor az ismeretlen útra rá kell lépnem.

(1991)



Gernot Friedrich: *Fényképezőgéppel és Bibliával a Szovjetunióban*. Luther Kiadó, Budapest, 2007. A kötet megvásárolható a Luther Kiadó könyvesboltjában (1085 Budapest, Üllői út 24.), valamint a Huszár Gál papír- és könyvesboltban (1054 Budapest, Deák tér 4.). Ára 790 forint.



Fokozatosan képet nyertem a keresztény közösségi életéről is. Mind a tizenöt szovjet köztársaság sok gyülekezeténél voltam vendég. Az emberi melegség mindig újra csábított keleten, mert *ex oriente lux* (Keletről jön a fény)! Ez a keleti fény ragyogta be egyre inkább tapasztalataimat – megvilágítva, értelmezve azokat. A keleti emberek tanítottak meg szeretni”

Kedves Gyerekek!

► Utolsó előtti részéhez érkezünk mostani sorozatunknak, melyben Albert és Pongrác lovaggal kelthettek útra. Ezúttal is a Tudás erdejében található várhoz kellett menniük, azonban most a várat megszálló hétfejű sárkányt kell legyőzniük. A két nemes lovat minden alkalommal úgy próbálja meg teljesíteni ezt a feladatot, hogy egy-egy, valamiképpen a Bibliához kapcsolódó feladványt ad a sárkánynak. Ezeket a rajtvényeket ti is megoldhatjátok, a helyes megfejtéseket pedig – akár a hetedik rész végén összegyűjtve – küldjétek el a szerkesztőségünk címére (Evangelikus Élet szerkesztősége, 1085 Budapest, Üllői út 24.). A borítékra írjátok rá: Gyermekvár. A végén jutalmul a sorozathoz kapcsolódó játékokat kaphattok.

6.

A két lovat a Szakáll király kémeitől kapott listát tanulmányozta.
– A sárkány hatodik fejről azt írja ez a papír, hogy nem valami alapos megfi-

gyelő, és sokszor nem látja a részleteket – olvasta Pongrác lovat.

– Akkor pont olyan, mint Bálám próféta volt. Amikor az egyiptomi szabadelés után Izrael fiai az ígéret földje felé vonultak, Bálám számárháton indult el,

GYERMEKVÁR

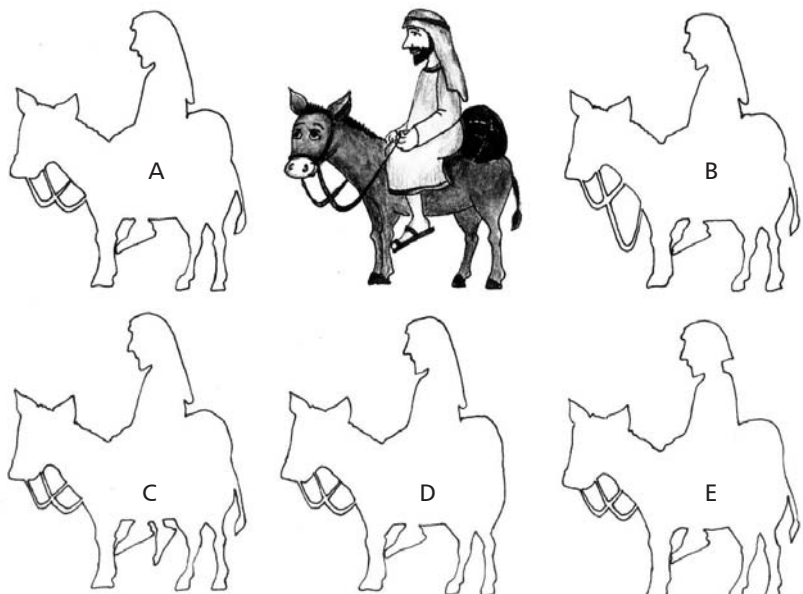


Rovatgazda: Boda Zsuzsa

hogy tárgyaljon a zsidók ellenségeivel, a moábitákkal. Útközben azonban a szamara egyszer csak megállt, és letért az útról. Bálám mérgében megverte a szamarat. Később egy szőlők között vezető úton lapult az állat hirtelen egy falhoz – ezért is verés lett a jutalma. Ahogy továbbmentek, a szamar váratlanul lefeküdt a földre, és Bálám ütlegei ellenére sem akart felállni. Ugyanis egy angyalt látott, aki háromszor is elállta az útjukat. Így akarta Bálámot figyelmeztetni, hogy az Úrnak nem tetszik a próféta útiterve és célja. Ekkor Bálám is meglátta az angyalt, és belátta, hogy a szamara bölcsőbb volt, mint ő. Vissza is akart fordulni, de az angyal megparancsolta neki, hogy menjen csak el a moábita királyhoz. Figyelmeztette, hogy csak azt szólhatja, amit az Úr mond neki. Így történt, hogy Bálám nem megátkozta, hanem megáldotta Izrael népét.

– Van egy ötletem! Rajzoljuk meg Bálámot a szamarával, és adjuk feladatul a sárkányfejnek, hogy találja meg a rajz pontos körvonalát! Szerintem ezt nem fogja túlélni.

Melyik betűjelű rajz a két lovat által rajzolt eredeti körvonala?



RAJZ: JENES KATALIN

HETI ÚTRAVALÓ

Mindnyájunknak leplezetlenül kell odaállnunk a Krisztus ítélszéke elé. (2Kor 5,10)



Az egyházi év utolsó előtti hetében az Útmutató reggeli s heti igéi erre a heti igénkben megfogalmazott sorsdöntő eseményre figyelmeztetnek. A reménység napján hogyan tekintünk e nem önkéntes megjelenésünkre? „Tökéletesen reménykedjétek abban a kegyelemben, amelyet Jézus Krisztus megjelenésekor kaptok.” (1Pt 1,13; LK) Az utolsó ítéletkor nyilvánvalóvá lesz a mi döntésünk Jézus személyét illetően: igen vagy nem? Megtettük-e övele vagy sem az irgalmasság és a könyörülő szeretet hatféle cselekedetét? „Jól vigyázz hát, hogy el ne menj Isten mellett. Egészen kezéd ügyében van, s bármit teszel, vele teszed” – így figyelmeztet Luther. S az Emberfia ezt mondja a jobb keze felől álló juhoknak: „...amikor megtették ezeket akárcsak egyvel is a legkisebb atyámfiak közül, velem tettétek meg.” (Mt 25,40) Az igazak elmennek az örök életre – ez Isten gyermekeinek a reménysége, „mert üdvösségünk reménységre szól” (Róm 8,24)! Állhatossággal várjuk hát dicsőséges szabadságunkat. De földi életünk nem télen várakozás a mennyek országára, mert Jézus szerint oda csak az megy be, „aki cselekszi az én mennyei Atyám akarátát”? Az utolsó ítélet viharában csak az okos ember marad meg, aki a köszikla Úr Jézusra alapozta élete házáat. Ő üzeni: „Aki pedig hallja tőlem ezeket a beszédeket, de nem cselekszi, hasonló lesz a bolond emberhez, aki homokra építette a házáat.” (Mt 7,21.26) Te ezt mondod: „Hiszek az egy Úrban, Jézus Krisztusban, Isten egyszülött Fiában... (...) Várom a holtak föltámadását és az eljövendő örök életet.” (Niceai hitvallás) Meghátrálás nélkül ragaszkodjunk a reménység hitvallásához; tudatosan meg ne tagadjuk a Szentháromság Úr Istent! „Mit gondoltok: mennyivel súlyosabb büntetésre lesz méltó az, aki Isten Fiát lábbal tapodja...?” (Zsid 10,29) „Bizony, ítélt az Úr népe ügyében, és megkönyörül szolgálói” (5Móz 32,36), ezért a természetlenfügefá-életű embernek is adatik egy utolsó kegyelmi idő, mert a mi Vincellérünk közbenjár érte: „Uram, hagyd meg (...), hátha terem jövőre, ha pedig nem, akkor vágd ki.” (Lk 13,8.9) Az Úr Jézus visszajövelelekor ítélni fog a hitetlenek felett: „...bosszút áll azokon, akik nem ismerik Istent, és nem engedelmeskednek a mi Urunk Jézus Krisztus evangéliumának.” De akik benne hittek, azokban ő megdicsőül, „és ti is óáltala a mi Istenünk (...) kegyelméből” (2Thess 1,8.12). Méltó-e a halálra, aki ezt a kikényszerített „istenkáromlást” mondta: „...meglátjátok az Emberfiát, amint a Hatalmas jobbán ül, és eljön az ég felhőin.” (Mt 26,64)?! Amikor mindez megtörténik, akkor lesz a halottak feltámadása és az utolsó ítélet. De „ha valakit nem találtak beírva az élet könyvébe, azt a tűz tavába vetették” (Jel 20,15). Ma még így könyöröghetünk: „Ó, Jézus, (...) / Ítéletem reád hagyom, (...) / Írd élet könyvébe nevem...” (ÉÉ 502,5)

■ GARAI ANDRÁS

HIRDETÉS

Szarvason a Magyar–Angol Két Tanítási Nyelvű Evangélikus Általános Iskola hitben élő, lehetőleg evangélikus vallású, angolul jól beszélő alsós tanítókat keres a 2008/2009-es tanévre. Várjuk a mielőbbi önéletrajzos jelentkezéseket a következő e-mail címre: angolsuli@szarvasnet.hu, Deme Zoltánné igazgató lelkész.

HIRDETÉS

A Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karának Doktori Tanácsa hív és vár minden kedves érdeklődőt *Blázy Árpád A humanista Simon Griner (Grynacus) és Buda (1521–1523) – adalékok a magyarországi reformáció kezdeteihez* című doktori értekezésének nyilvános védésére. Időpont: november 26., 13 óra. Helyszín: 1092 Budapest, Ráday u. 28. II. em., díszterem. Az értekezés egy példánya megtekinthető a HTK könyvtárban.



A Duna Televízió *Isten kezében* című sorozatműsorának következő adásában, november 17-én, szombaton 12.15-től a sárszentlőrinci evangélikus gyülekezet életbe nyerhetünk bepillantást. Sárszentlőrinc alig több mint ezerfős község Tolna megyében, kétszáznyolcvanöt évvel ezelőtt *Szeniczei Bárány György* lelkész alapította meg evangélikus családok letelepítésével egy, a török idők során elnéptelenedett pusztán. Ma az előregedés és a lakosság elvándorlása fenyegeti a falut, miként az ország sok-sok más hasonló települését. A Sárszentlőrinci Evangélikus Egyházközség aktív részt vállal abban, hogy a helyieket megtartsa a hitben és lakóhelyükön egyaránt – többek között egy sikeresen működő népfőiskola által. Ismétlés: november 20., kedd, 8.40. Szerkesztő: *Nevelős Zoltán*; rendező: *Horváth Tamás*.

HIRDETÉS

Pályázat

A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Presbitériuma pályázatot hirdet az egyház fenntartásában működő országos intézmény, a révfülöpi Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központ (8253 Révfülöp, Füredi út 1.) intézményvezetői munkakörének betöltésére.

Az intézményvezetői munkakör betöltéséhez lehetőleg felsőfokú – elsősorban vendéglátóipari főiskolai vagy annak megfelelő – végzettség szükséges.

Az egyházi törvény rendelkezéseinek megfelelően előnyben részesül az a pályázó, aki evangélikus vallású, konfirmált személy, az egyházközségi tagság feltételeinek legalább öt éve megfelel, egyházának hűséges tagja.

A pályázatnak tartalmaznia kell:

- a pályázati feltételekben előírtak teljesüléséről szóló igazolásokat (diploma, konfirmációs emléklap stb.);
- a pályázó önéletrajzát és részletes szakmai életrajzát;
- az intézmény vezetésére vonatkozó szakmai programot és a szakmai helyzetelemzésre épülő munkatervet, az intézmény működtetésére vonatkozó gazdasági tervet;
- lelkési ajánlást a pályázó gyülekezeti lelkészétől.

További elvárások:

- vezetői gyakorlat;
- gazdasági ismeretek;
- korábbi munkáinak referenciaként való bemutatása;
- lehetőleg egy idegen nyelv ismerete.

Az intézményvezetői az alábbi juttatások illetik meg:

- az intézményvezető számára most kialakítandó szolgálati lakást biztosítunk, melynek elkészültéig az intézmény területén egy kétszobás apartman áll rendelkezésére;
- bérezés megegyezés szerint.

Az intézményvezetői megbízás – három hónapos próbaidővel – hat évre szól, 2008. március 1-jétől 2014. február 28-áig tart.

A pályázatokat 2007. december 20-ig kell benyújtani a Magyarországi Evangélikus Egyház országos irodájának (1085 Budapest, Üllői út 24.) címén; a borítékon kérjük feltüntetni a „Révfülöp” jeligét.

A pályázat iránt érdeklődők a pályázat elkészítéséhez szükséges tájékoztatást *Hafenschér Károly* országos irodaigazgatónál e-mailben (karoly.hafenschér@lutheran.hu) kaphatják meg; az intézmény munkájába való esetlegesen szükséges betekintésre előzetes egyeztetést követően kerül sor.

A pályázati eljárás szabályairól az egyház intézményeiről szóló 2005. évi VIII. zsinati törvény 16–20. és 34. §-ai rendelkeznek.

Misszió a nagyvárosban

Megalakult a felügyelői munkaközösség a Pesti Egyházmegyében

► Az elmúlt néhány esztendő jelentősen átalakította fővárosunk mindennapjait. Némi túlzással azt mondhatjuk, sokan már a plázákban nevelkednek fel, életformájukat meghatározza a bevásárlóközpontok világa. Türelmetlenek lettünk egymás iránt, törtető. Bár sokan várták e szép új világot, mintha egyre rosszabb hangulatban élnék benne. A tudásalapú társadalom fogalmának hangoztatása pusztán szólam, valójában mindenütt a globalizmus haszonelvűsége érvényesül. A globalizmus nem gyülekezeteink épülését szolgálja, viszont számtalan új lehetőség is megnyílt előttünk az evangélium hirdetésére. A „hogyan” nehéz kérdésére kereste a választ november 10-én *Radosné Lengyel Anna* egyházkerületi felügyelő és *dr. Léránt István* egyházmegyei felügyelő vezetésével a Pesti Egyházmegye tizenhét gyülekezetének felügyelője, másodfelügyelője.

Szabóné Mátrai Marianna, a Déli Egyházkerület püspökhelyettese nyitóáthítatában Pál apostol gyülekezetszervező és -vezető munkásságát elemezte. A ma gyülekezetének gondoljai már Pál idején is jelen voltak. A személyes hit és a példamutatás segített a feszültségek csökkentésében, a spirituális közösség kialakításában, megtartásában – állapította meg.

Előadást tartott a résztvevőknek *dr. Benkő Ingrid* jogtanácsos és *Csorba Gábor*, az Országos Egyházi Iroda Gazdasági és Pénzügyi Osztályának vezetője is. Rámattak arra, hogy minden Magyaror-

szágban hatályos törvénynek érvényesülnie kell az egyházban, az egyházi törvényekben leírtak ezen felül képeznek további belső törvényi szabályozást.

A protestáns egyházak évszázados gyakorlat szerint választják világi elöljáróikat. A gyülekezeteket lelkési és világi vezetők közösen kormányozzák. Lelkész és felügyelő azonos mértékben felelős gyülekezete jogi, gazdasági tevékenységéért – hangsúlyozta előadásában *dr. Benkő Ingrid*. Miként lehetséges ez? Hiszen a lelkész főállásban vezeti a gyülekezetét, a felügyelő pedig önként vállalt „társadalmi munkában”, megha-

tározott időtartamra előjárója közösségének – vetették fel a résztvevők.

Mi a helyzet, ha a felügyelő, illetőleg a presbitérium kiválóan dolgozik, ám épp az elnöktárs, a lelkész munkájával kapcsolatban merülnek fel komoly kifogások? Korszerű-e a gyülekezeti struktúra, szabályozás? Működtessünk-e alapítványt? Hatékonyan hasznosítjuk-e erőforrásainkat? Hogyan lehetne közelebb kerülni a ma emberéhez? – e kérdések elemzése során határozta el a jelenlévők a felügyelői munkaközösség (FMK) megalakítását. Szándékuk szerint évente két-három alkalommal tartanának majd összejöveteleket.

A felügyelői munkaközösség székhelyeül a budapest-józsefvárosi egyházközséget választották. A szervezők múlt szombaton is köszönettel tartoztak a gyülekezet elöljáróinak és *Kertész Géza* józsefvárosi lelkésznek az összejövetel lebonyolítása során végzett munkájáért, *Tamási Tamásné* lelkésznek és a budapest-zuglói egyházközség bábcsoportjának a találkozóon bemutatott bábjeleért, valamint *Hódos Árpádnak*, a pestújhely-újpalotai egyházközség felügyelőjének, aki a tanácskozást követő kiváló ebédet biztosította a résztvevőknek.

■ L. I.

Kiskunhalasi haladás

Fennállásának hetvenedik évfordulójáról emlékezett meg október 28-án a kiskunhalasi evangélikus gyülekezet. A délelőtti istentisztelet és úrvacsoraosztás után délután ünnepi megemlékezést tartottak imaházukban. Az egyházközség volt felügyelője, *Szeberényi Imre* felidézte a halasi evangélikusok történetét; a tervekről *Andriksa Pál* felügyelő beszélt. A beszámoló után a gyülekezet tagjai személyes élményeiket elevezték fel, *Kristóf Imréné* pedig a szeretet gyógyító erejéről számolt be *dr. Csókay András* idegsebész főorvos előadása alapján. Az ünnepi összejövetel – amelyen a reformáció kezdetének évfordulójáról is megemlékeztek – *Honti Irén* lelkész áhítatával zárult (képfüggőn).

A kiskunhalasi evangélikusok 1937 októberéig a helyi református egyházközséghez tartoztak. A városban és külterületein élő közel félezer evangélikus kérésére *Sikter András* akkori soltvadkerti lelkész tárgyalta a református egyházközség vezetőivel, akik végül is „lemondtak” evangélikusaiukról, sőt lehetővé tették, hogy a lutheránusok a helyi református gimnázium dísztermében tarthassák meg istentiszteleteiket. A gyülekezet első presbitériuma már 1936-

ban megalakult. A testület 1937. október elsejével *Szende Ernőt* „nevezte ki” Kiskunhalasi evangélikus lelkészévé; ő rögvest felvetette a templomépítés gondolatát.

A halasi evangélikusok 1941-re annyira megerősödtek, hogy kérésükre az egyházmegye 1942-ben engedélyezte az önálló egyházközséggé válást. A háború után újra megfogalmazódott a templomépítés szándéka, de a terv végül is az imaházban realizálódott.



1945 után *Bachát István* lett Kiskunhalasi lelkésze. Nagy munkát végzett: beindította a hitoktatást, bibliáórákat tartott, megszervezte a nőegyletet. 1964-ben *Bachát* helyére *Jeszzenszky*

Tibor került, ő a városi és a szóróanyag-istentisztelet megartása mellett a család- és kórházlátogatás terén is jelentős munkát végzett.

A városban folyó nagyarányú építkezések miatt 1977-ben az evangélikus imatermet is lebontották. Az új imaterem a lelkészlakás egy részéből és a lelkési hivatalból lett kialakítva. Ezt 1978-ban avatta fel *Káldy Zoltán* püspök.

Jeszzenszky Tibor 1987. évi halálával a gyülekezet lelkész nélkül maradt. Ezután vendég és nyugdíjas lelkészek szolgáltak.

Honti Irén 1992-ben mint gyülekezeti munkatárs, 1993-tól pedig mint diakónus lelkész állt a gyülekezet élére. Az ő odaadó munkájának eredményeképpen idővel szűknek bizonyult a gyülekezeti terem, bővíteni kellett. (Ideiglenes távolléte alatt *Honti Irén* egy évig *Holescska Anikó* lelkész helyettesítette, majd *Hegyi Emőke* gyülekezeti munkatárs látta el éveken át az istentiszteleti szolgálatokat.)

Honti Irén idén tért vissza a gyülekezetbe, amelynek imaháza a közelmúltban – kívülről – teljesen megújult, és rövidesen belső felújítására is sor kerül.

■ KÉKESI TIBORNÉ presbiter

A protestáns helytállás vizsgálata

► Mint arról rövidhírben már lapunk múlt heti számában tudósítottunk, *Reformátusok a totalitárius rendszerekben a 20. században* címmel konferenciát rendezett október végén a Magyarországi Református Egyház (MRE) Doktorok Kollégiuma és a Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézete. Mivel a téma az egyházi embereknek a megpróbáltatások idején való viselkedése volt, nagy érdeklődés előzte meg a tanácskozást; megjelentek rajta többek között a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének vezetői, *dr. Feldmayer Péter* és *Zoltai Gusztáv* is.

Az MRE Dunamelléki Egyházkerülete Ráday utcai székházának dísztermében *Kádár Zsolt*, a Doktorok Kollégiumának főtájkára üdvözölte a megjelenteket, majd *Bölcskei Gusztáv* püspök nyitotta meg a konferenciát. *Fazakas Sándor*, a Debreceni Református Hittudományi Egyetem rektora a múltfeltárási teológiai szempontjait adta meg, hangsúlyozva, hogy felejtetni csak az áldozatnak van joga.

Nagy Zsombor, a Budapesti Protestáns Felsőoktatási Szakkollégium tanulmányi igazgatója *Szabó Imre* esperes zsidómentő ténykedéséről számolt be az esperes fenn-

maradt naplója és családtagjainak elmondása alapján. *Szabó Imre* humanitárius tevékenysége folytán ellentétbe került *Tasnády Nagy András* egyházigazgatóval, ennek ellenére még a lakásán is zsidókat bújtatott. Kutatta az egyházi vezetők deportálás elleni közös tiltakozásának lehetőségét; a közös fellépésben végül a protestánsok meg is egyeztek, katolikus csatlakozás hiányában azonban ez nem jött létre.

Horváth Erzsébet egyetemi docens, a Károli Gáspár Református Egyetem Egyháztörténeti Tanszékének vezetője előadásában *Ravasz László* álláspontjának változásait követte a zsidótörvényektől a budapesti deportálás sikeres megakadályozásáig. *Fekete Károly* egyetemi docens, a Debreceni Református Hittudományi Egyetem Gyakorlati Teológiai Tanszékének vezetője *ifj. Varga Zsigmond* mártíriumáról szólt. Az ifjú lelkész nyilasellenes kijelentéseiről *Mauthausen*be deportáltak, itt halt meg.

Ablonczy Balázs történész, az MTA Etnikai-Nemzeti Kisebbségkutató Intézetének munkatársa a református egyházi sajtóban megjelenő, a kibontakozó hitlerizmust elítélő hangokat elemezte, kiemelve az antiszemita hangvétel eltűnését a '40-es évek elejétől. *Bereczky Noémi* történész a dédapjának, *Bereczky Albert*nek példás helytállásáról szólt; neki köszönhetően ezek menekültek meg a Pozsonyi úti templomban.

A szünetben a jelenlévők *Bogárdi Szabó Istvánnak*, a Dunamelléki Egyházkerület püspökének vezetésével megkoszorúzták a Ráday Kollégium udvarán és első emeletén a lelkész áldozatok emlékére elhelyezett emléktáblát, illetve kopjafákat.

Délután a 20. század másik önkényuralmi rendszerével foglalkozott a konferencia.

Kósa László etnográfus, történész, akadémikus, az ELTE egyetemi tanára a református egyház és az állambiztonság viszonyát taglalta, főleg belügyi jelentések alapján. *Földváryné Kiss Réka* történész, az MTA Néprajzi Kutatóintézetének munkatársa az államszocializmus egyházipolitikájának kérdéseit vetette fel, némelyiket meg is válaszolta.

Glatz Ferenc történész, akadémikus, az ELTE egyetemi tanára, a rendező Történettudományi Intézet igazgatója zárószóval visszatekintett a múlt évtizedre, amely 1987. őszi konferenciára, amelyet még miniszterként nyitott meg. Személyes hangon utalt saját gyökereire, kiemelve lutheránus szellemű nevelését. Figyelmeztetett arra, hogy a demokrácia csodája nyit utat a totalitárius rendszereknek. Hangsúlyozta: más dolog zsidóságról beszélni a holokauszt előtt és után, hiszen 1938 és 1942 között sokan nem látták, hova fognak vezetni a zsidótörvények.

■ RÓBERT PÉTER

ISTENTISZTELETI REND / 2007. november 18. – Budapest

Szentháromság ünnepe után az utolsó előtti (reménység) vasárnap. Liturgikus szín: zöld.
Lekció: Jer 8,3–7.13; Mt 25,31–46. Alapige: 2Thessz 1,3–10. Énekek: 502., 526.

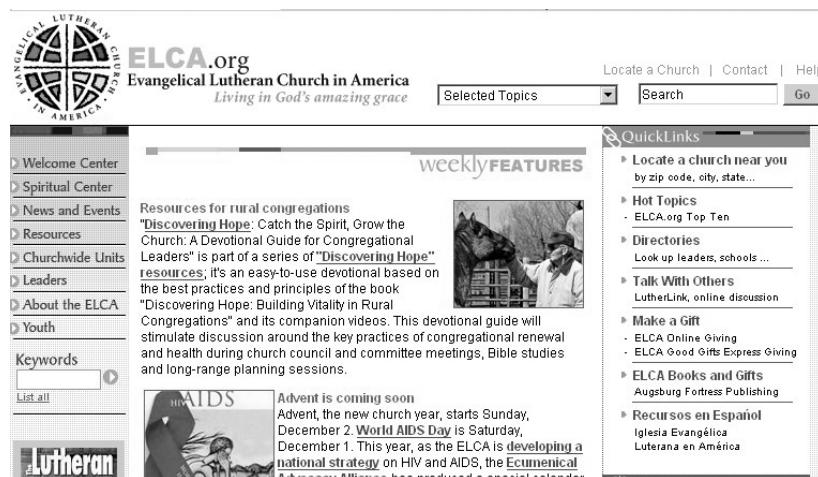
I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) *Bittner Abigél*; de. 10. (német, úrv.) *Andreas Wellmer*; de. 11. (úrv., szuplikáció) *Adámi Mária*; du. 6. (szuplikáció) *Adámi Mária*; **II., Hívősvölgyi út 193., Fehé** de. 10. (úrv.) *Herzog Csaba*; **II., Modori u. 6.** de. 3/4 **II.** *Sztojanovics András*; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) *Fodor Viktor*; **Csillaghegy-Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. (úrv., összejövetel napja) *Solymár Mária*; du. 4. (vecsernye) *Solymár Péter Tamás*; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. *Bálintné Varsányi Vilma*; **Újpest, IV., Lebstock M. u. 36–38.** de. 10. *Solymár Péter Tamás*; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) *Smidélus Gábor*; de. 11. (úrv.) *Cselovszky Ferenc*; du. 6. (úrv., ifjúsági) *Zászkaliczky Péter*; **VII., Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) *Aradi György*; **VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. (úrv.) *Kertész Géza*; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) *Gulácsiné Fabulya Hilda*; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. *Kertész Géza*; **VIII., Bláthy Ottó u. 10.** (*Betánia Szeretetszolgálat*) de. 9. *Benkőczy Péter*; **IX., Haller u. 19–21., I. emelet** de. 11. (úrv., énekes liturgia) *Koczor Tamás*; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. fél 11. *Benkőczy Péter*; **Kerepesi út 69.** de. 8. *Tamási Tamás*; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) *Blázy Árpád*; de. 11. (úrv.) *Blázy Árpád*; du. 6. (vespera) *dr. Joób Máté*; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. *dr. Joób Máté*; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 10. (úrv.) *Adámi Mária*; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) *Liszka Viktor*; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. *dr. Karner Ágoston*; **XIII., Frangepán u. 41.** de. fél 9. *Kendeh György*; **Zugló, XIV., Lőcsei út 32.** de. 11. (úrv.) *Tamási Tamás*; **XIV., Gyarmat u. 14.** de. fél 10. *Tamási Tamás*; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) *Szabó B. András*; **Rákospalota, XV., Régi Főti út 75. (nagytemplom)** de. 10. *Bátovszky Gábor*; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. *Börönte Márta*; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. *Blatniczky János*; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. *Blatniczky János*; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. *Kósa László*; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 11.** de. fél 11. *Kósa László*; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. *Marschalkó Gyula*; **Rákosliget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. *Marschalkó Gyula*; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. *Győri Gábor*; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83. (református templom)** de. 8. *Győri Gábor*; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. *Széll Bulcsú*; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. *Széll Bulcsú*; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. *Győri János Sámuel*; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. *Zólyomi Mátás*; **Budafoke, XXII., Játék u. 16.** de. 10. *Solymár Gábor*; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. *Endreffy Géza*.

■ Összeállította: BODA SZUSZA

Evangelikus portálok Amerikában

E heti honlapkritikánk határainkon kívülre, sőt Európánál is távolabbra tekint: az Amerikai Egyesült Államokban működő evangélikus-lutheránus egyházak internetes megjelenését vesszük górcső alá.

Elsőként a legnagyobb amerikai evangélikus egyház, az Evangelical Lutheran Church in America (ELCA) portáljára látogatunk (www.elca.org). A honlap megjelenése első látásra kellemes benyomást kelt, menürendszere átlátható. Minden fontos téma elérhető már a nyitóoldalon. A belső tematikus oldalak kialakítására is nagy figyelmet fordítottak; témánként más és más megjelenésű és strukturált felületet találunk.



Az oldalt először szemügyre véve két dolog nyűgözött le. Az egyik: több helyen is felkínálja a lehetőséget, hogy a látogató a lakóhelye közelében működő gyülekezetet találjon. Minden oldal tetején elérhető a *Locate a Church* link. Erre kattintva egy keresőoldalra jutunk, ahol postai irányítószám, állam, név vagy egyházkerület szerint, illetve ezeket az istentisztelet nyelvvel kombinálva kereshetünk. Én például rákerestem Ohio állam magyar nyelvű gyülekezeteire, és láss csodát, azonnal megkaptam két clevelandi magyar gyülekezet linkjét.

A másik kellemes meglepetés az, hogy a portál bőséges tartalmat kínál a fiataloknak. Ezt a bal oldalon található *Youth* gombra kattintva érhetjük el. Említést érdemel a témánkénti keresés lehetősége az oldal felső sávjában. Próbaképpen megnéztem, hogy mit kínálnak a *Hunger* (éhség) témában. Nos, egy tematikus oldalra jutottam, ahol Amerikában és másutt nyomorban élő emberek megsegítésével foglalkozó tartalmat találtam. A portál természetesen sok más értékes információt is nyújt: mindent megtudhatunk az egyházzal, történetéről, vezetőiről; megtalálhatjuk az egyházzal kapcsolatos híreket, eseményeket.



Az Egyesült Államokban a másik nagy evangélikus egyház a The Lutheran Church – Missouri Synod (LCMS), amely nem tagja a Lutheránus Világszövetségnek. Portáljuk (www.lcms.org) szintén professzionális webfejlesztők munkájának eredménye, bár grafikailag meg sem közelíti az előbbi honlapot. Ezen a portálon is kereshetünk gyülekezetet, igaz, kevesebb szempont alapján, viszont jól megtervezett térképes rendszer segítségével. Itt is próbálkoztam magyar tartalmat találni, erre a keresés funkciót (*Search*) vettem igénybe. Százötvenegy

EGYHÁZ ÉS VILÁGHÁLÓ



Rovatgazda: Erdélyi Károly

találatot kaptam eredményül, itt találtam rá például az aszói evangélikus gimnáziumban angoltanító *Rachel Easday* szülő írásra.

Míg az ELCA esetében minden, az egyházhöz kötődő tartalom a központi portálon jelenik meg, az LCMS portálján a bal oldali menüsorban található *Links* gomb kínálja a legtöbb tartalmat, erre kattintva a tematikus portálok, honlapok egész seregét találjuk. Ennek talán előnye, hogy így több szempontú tartalomszolgáltatás válik lehetővé, hátránya azonban, hogy ezek a honlapok szakmailag már egyre kevésbé igényesek. Mindkét portálról kijelenthető egyébként, hogy komoly szakmai igényességgel készült, és érezhető rajtuk a jelentős anyagi és szellemi ráfordítás.

Ugyanez már kevésbé jellemző – bár szép honlap – a harmadik amerikai evangélikus egyház, az Association Free Lutheran Congregations portáljára (www.aflc.org). Pedig ez az 1962-ben negyven-ötven gyülekezettel alakult egyház mára kétszázhetven gyülekezettel számlál. A tematikus tartalmak itt is a portálrendszeren belül jelennek meg.

Az angolul tudóknak érdekes elfoglaltság lehet végiglapozgatni az amerikai evangélikus portálokat. A fentiek kivül sok hasznos tartalomhoz juthatunk, ha beírjuk a Google keresőmezőjébe a „lutheran church” kifejezést. Aki így tesz, láthatja, hogy az amerikai evangélikusok – bár vannak közöttük különbségek – ugyanabból a lelki forrásból táplálkoznak, mit mi.

■ ERDÉLYI KÁROLY

EVÉL & LEVÉL & EVÉL & LEVÉL

Nem Szegedi Gergely volt az első fordító

A *Négyszáznyolcvan éves az „Erős várunk”* című cikk (Evangelikus Élet, 2007/44. szám) Luther-énekünk első magyar fordítójaként azt a református *Szegedi Gergelyt* nevezi meg, akinek énekeskönyve először 1569-ben jelent meg. Az első fordítót azonban, sajnos, egyelőre nem ismerjük. A zsolttárparafraíz – „Erős várunk nekünk az Isten” kezdettel – először *Huszár Gál* 1560/1561-es énekeskönyvében, kottával együtt jelent meg.

H. HUBERT GABRIELLA (Budapest)



Egyházunk országos irodájának ifjúsági és gyermekosztálya műsorral kedveskedett múlt szombaton az év elején meghirdetett gyermek-imádságpályázat résztvevőinek az Üllői úti székházban. A pályázatra több mint száz imádság érkezett szerte az országból – sőt Amerikából is. Ezek közül zenésített meg néhányat a Felsővezeték zenekar, a szervezők pedig rögtönzött jelenetek formájában mutatták be, hogy szerintük milyen körülmények közt születhetett meg egy-egy imádság.

■ Mészáros Csaba felvétele

HIRDETÉS

Adventi gyertyák – fotópályázat

Az Evangelikus Élet szerkesztősége fotópályázatot hirdet *Adventi gyertyák* címmel. Minden pályázatnak négy, a pályázó által készített fotót kell tartalmaznia. Az egyetlen megkötés az, hogy az első képen egy, a másodikon két, a harmadikon három, a negyedikken négy gyertya égjén. Minimálisan 1600x1200 pixel méretű digitális fotókat várunk.

A beküldési határidő: 2007. november 25. éjfélig. A pályázat nyitott és nem jelölt. A beküldési cím: evelet@lutheran.hu.

A versenyben szerkesztőségünk külön értékeli az egy-, két-, három-, illetve négygyertyás képeket, és kategóriánként a legjobbat jelenteti meg az adott adventi lapszám címlapján. (Nevezni azonban csak teljes kollekcióval lehet!) A nyerteseket kategóriánként tízezer forintos könyvvásárlási utalvánnyal jutalmazzuk, amely a Luther Kiadó könyvesboltjában vásárolható le.

SZERETETVENDÉGSÉGRE...

Mákos-almás pite

Hozzávalók a tésztahoz: 3 tojássárgája, 20 dkg vaj, 2 dl tejföl, 4 evőkanál cukor, 50 dkg liszt, 1 csomag sütőpor, egy csipet só; a töltelékhez: 6 db közepes nagyságú savanyú alma, 1 kávéskanál fahéj, 1 evőkanál zsemlemorzsa, 20 dkg cukor; a bevonathoz: 3 tojásfehérje, 3 evőkanál darált mák, 3 evőkanál porcukor.

Elkészítés: a tojássárgáját a cukorral habosra keverjük, majd hozzákeverjük a vajat, végül hozzáöntjük a tejszínt. Az így kikevert masszát a sütőporral és a sóval elkevert liszttel adjuk és nyújtható, rugalmas tésztavá gyúrjuk. Hagyjuk kicsit pihenni. A tésztát két részre osztjuk, majd kinyújtjuk. Az egyik felét 35x35 centiméteres, kizsírított tepsibe tesszük,



FOTO: MAGYAL SZILÁRD

zsemlemorzssával megszórjuk. A cukros-fahéjas, reszelt almát elosztjuk rajta. Rátesszük a tészta másik felét is, amelyet villával megszurkálunk. A felvert tojásfehérjébe belekeverjük a cukros mákot, ez a sütemény tetejére kerül. 180 fokban 35-40 percig sütjük.

HIRDETÉS

Meghívó „Szeretetvendégségre”

Szeretetvendégségre című rovatunk vezetői szeretettel hívnak és várnak mindenkit december 1-jén, advent első szombatján 10 órától egy rendhagyó író-olvasó találkozóra, melyen az ismerkedésen túl ötleteket kaphatunk a karácsonyi süteményekhez. Meghívott vendégünk a *Prima Konyha* magazin főszerkesztője, *Hargitai György* mesterszakács lesz. Az alkalomra, kérjük, lehetősége szerint mindenki hozzon magával egy tányér süteményt is – természetesen a recepttel együtt. Az összejövetel helyszíne a Luther Kiadó könyvesboltja melletti nagyterem (1085 Budapest, Üllői út 24.).



Evangelikus istentisztelet a Duna Televízióban

November 18-án, a Szentháromság ünnepe után utolsó előtti (reménység) vasárnap 10 órától istentisztelet-közvetítést láthatunk a Duna Televízió Acsáról. Igét hirdet *Mekis Ádám* esperes.

HIRDETÉS

Roszik Gábor evangélikus lelkész, otthonigazgató (telefon: 20/824-7615) szeretettel várja jelentkezésüket a közelmúltban Gödöllőn igényesen megépített és megnyílt egyházi fenntartású Tessedik Sámuel Idősek Otthonába. Érdeklődni lehet még *Bódiné Robotka Erika* otthonvezetőnél a 20/824-7620-as telefonszámon.

HIRDETÉS

Isten iránti hálával tudatjuk, hogy a Szarvas-Ótemplomi Evangélikus Egyházközség megválasztott másodlelkészét, *Horváth Zoltán Olivért* és a Benka Gyula Evangélikus Általános Iskola és Óvoda iskolalelkészét, *Horváth Anikót* december 2-án 14 órai kezdettel beiktatja hivatalába *Ribár János*, a Nyugat-Békési Egyházmegye esperese. Az ünnepi istentiszteleten igét hirdet *Szabóné Mátrai Marianna*, a Déli Egyházkerület püspökhelyettese. Erre az ünnepi alkalomra szeretettel hívjuk és várjuk!

Az egyházközség presbitériuma

Béres Csepp – Az év természetfotósa 2007

A magyar természetfotósok idén tizenötödik alkalommal rendezték meg az év természetfotósa pályázatot. A rendező, a *naturArt Magyar Természetfotósok Szövetsége* ez évben a Béres Csepp támogatásával hirdette meg a versenyt. 121 pályázó tizenkét kategóriában összesen 2915 pályaművet küldött be. Ezek közül választotta ki a zsűri azt a 109 fotográfiát, amelyet kiállításon is láthat a természetszerető nagyközönség. A falra került fotókból az Alexandra Könyvkiadó albumot jelentetett meg a kiállítás október 30-i megnyitójára.

A fotók a Magyar Természettudományi Múzeumban (Budapest VIII., Ludovika tér 2-6.) tekinthetők meg december 3-ig. Nyitva tartás: kedd kivételével mindennap 10-től 18 óráig. A belépés díjtalan.



FOTO: BODA ZSUZSA

BÉRES Az egészséges emberért

Az őszi hidegben

Bár hosszúra nyúlt a kellemes őszi idő, de a természet rendje szerint idén is elért hozzánk a borongós, hideg, szeles, esős időjárás. Sőt az ország egyes részein már havazott is! Ilyenkorra már rég elfelejtettük a nyarat, és tovaszáll a nyári lendületünk is. Az évszaknak megfelelően a mi hangulatunk is kicsit borongósabbá válik, kedvetlenebbek, fáradtabbak vagyunk, mint általában. Behúzódnak a meleg szobába, egyre kevesebbet tartózkodunk a friss levegőn.

Ez az időszak az, amikor egyre több ember küszködik náthával, torokfájással vagy esetleg influenzával. Hogy miért? A lehetséges okok közül az egyik, hogy szervezetünk vitamin- és ásványianyag-szintje ebben az időszakban elkezd csökkenni.

A hideg időben immunrendszerünk fokozott támadásnak van kitéve, ilyenkor jobban oda kell figyelniük szervezetünk tápanyagellátására. Ha tartósan a szükségletünkénél kevesebb vitamint, ásványi anyagot és nyomelemet juttatunk a szervezetünkbe, felborul a belső egyensúly, és különböző panaszok léphetnek fel (például fáradékonyság, levertség, rossz közérzet, kimerültség, ingerlékenység, csökkent fizikai és szellemi tevékenység).

Az **Actival C Max** filmtabletta komplex étrend-kiegészítő multivitamin magas C-vitamin-tartalommal, ásványi anyagokkal és nyomelemekkel. Összetétele megegyezik az Actival Maxéval, egyedül a C-vitamin mennyiségét növeltük meg benne.

Az **Actival C Max** magas C-vitamin-tartalmú multivitamin-készítmény. A C-vitamin – többek között – hozzájárul az immunrendszer megfelelő működéséhez, így az egészség megőrzéséhez. A termékben lévő egyéb hatóanyagok hozzájárulnak a szervezet megfelelő vitamin-, ásványianyag- és nyomelem-ellátottságához, ezáltal a jó közérzet és a teljesítmőképesség fenntartásához.

Az **Actival C Max** fogyasztása elsősorban fokozott C-vitamin-szükséglet esetén (például a betegségek utáni lábadozási időszakban, dohányzás, passzív dohányzás, fogamzásgátló tabletták szedése esetén), továbbá jelentős fizikai és szellemi igénybevétel, kiegyensúlyozatlan táplálkozás (például fogyókúra, szigorú diéták) esetén javasolt.

Töltsük fel szervezetünket vitaminokkal, hogy megőrizhesük lendületünket a téli hónapokban is!

HÍREK, KÖZLEMÉNYEK, ESEMÉNYEK

Az Evangélikus Élet árának 2008. évi változásáról

Tisztelt Olvasónk!

Az év vége közeledtével visszatérő, korántsem kellemes kötelessége a kiadónak, hogy bejelentse a lap árának jövő évi változását. Korántsem kellemes, hiszen ritkán adódik olyan helyzet, hogy az olvasók számára kedvező bejelentést tehessen. Ebből a szempontból 2008 sem lesz kivétel, hiszen változni – és sajnos emelkedni – fog az *Evangélikus Élet* ára: a jelenlegi 180 forintról 199 forintra. Némi kerekítéssel az éves előfizetési díj 10 340 forint, a féléves 5170 forint, a negyedéves 2585 forint, az egyhavi 865 forint lesz.

A lapáremelés kiadói bejelentése után szoktak következni a magyarokdó mondatok inflációról, nehéz gazdasági helyzetről stb.... Vállalva azt, hogy ilyen magyarokdóknak tűnhetnek az alábbi sorok, vegyük sorra a lapáremelés mögött meghúzódó okokat.

A mintegy 10,5%-os emelkedés felét teszi ki a jövő évre várható 4-5% körüli infláció. Az inflációkövetést az olvasó talán természetesnek is tartja, az áremelés „másik fele” azonban kétségkívül bővebb magyarázatot igényel. Ugyan az olvasónak nem kötelessége tisztában lennie az általa olvasott lap gazdasági hátterével, mégsem árt tudatosítani, hogy az *Evangélikus Élet* még így is jelentősen kedvezőbb áron kerülhet olvasóink kezébe, mint amennyibe ténylegesen kerül. Ha önköltségi áron lennének kénytelenek értékesíteni a lapot, akkor egy lapszám ára majdnem 100 forintra, 293 forintra, az éves előfizetési díj pedig 15 236 forintra lenne. A hiányzó, mintegy egyharmadnyi összeget a Magyarországi Evangélikus Egyház támogatása pótolja, azaz 94 forintot egyháznak tesz hozzá a lap minden egyes példányának előállításai költségeihez. A jövő évi áremelés mértékének második hányadával az önköltségi ár és a tényleges eladási ár közötti ollót igyekszünk szűkíteni. Ha nem is nagy összeg, de egyháznak éves költségvetésében ennyivel több marad más, hasonlóan fontos célok megvalósítására. Mindenesetre ezen a helyen is hadd köszönjük meg egyháznak minden olvasó nevében ezt a támogatást.

Mindenkori félelme egy lap kiadójának, hogy az áremelés következtében csökken az olvasók, előfizetők száma. Bizonyára most is lesznek, akik nem tudják vállalni a megnövekedő terheket. Nekik is szeretnénk azonban segíteni abban, hogy mégis tovább olvashassák a lapot.

Ezért arra kérjük mindazokat, akik pár száz forinttal támogatni tudnák más olvasók előfizetését, jelezzék ezt kiadónknak. Egyúttal kérjük, hogy azok, akik anyagi okok miatt kényserülnek a lap előfizetésének lemondására, ugyancsak egyértelműen jelezzék ezt számunkra, hogy megpróbálhassuk „összekötni” a rászorulókat az adakozásra indítást érző testvérekkel. Ha ezáltal hiánytalanul sikerülne megtartani előfizetőinket egyetlen hetilapunk olvasótáborában, 2008 mégiscsak kivételes esztendő lenne az *Evangélikus Élet* történetében.

KENDEH K. PÉTER, a Luther Kiadó igazgatója

A soproni Eötvös József Evangélikus Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola (Deák tér 51.) szeretettel hív és vár mindenkit november 20-án, kedden 16 órakor új épületrészének szentelési istentiszteletére és ünnepségére.

November 21-én, szerdán a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium nyílt napot tart. Az iskola iránt érdeklődő szülők és gyermekeik számára ezen a napon 8 és 15 óra között szabadon megtekinthetők tanáraink órái, valamint bejárható az épület. 17 órakor a díszterünkben tájékoztatót tartunk a felvételizni kívánó diákok és szülei részére. Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

HIRDETÉS

SZÜLETÉS

Szpisák Attila tótkomlói lelkész és Kornese Mária házasságát Isten harmadik gyermekkel áldotta meg. A gyermek neve: Szpisák András Miroslav. „Erőm és énekem az Úr, megszabadított engem.” (Zsolt 118,14)

HIRDETÉS

HA A LEGJOBBAN AKAR JÁRNI, HÍVJA A TÖKEERŐS BEREZKY MÓZES TÁRSULÁST!

Kézpénzért európai aukciós áron megvásároljuk régi lakberendezési műtárgyait, festményeit, hagyatékát, gyűjteményeit, örökségét. Ingyenes értékbecslés! Tel.: 30/486-5300; 20/336-2051.

APRÓHIRDETÉS

Salétromos, vizes épületek szigetelése! Garanciával, püspöki ajánlással! 20/490-3375.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Isten ruház föl engem erővel. Zsolt 18,33 (Mt 14,23; Mt 25,31–46; Róm 8,18–23/24–25; Zsolt 79) „Mit vegyek fel?” – tévovazunk sokszor a ruhásszekrény előtt. Gyakran nem is a divat játssza a főszerepet döntéseinkben, hanem a naponta többször változó időjárás veszélyeinek kivédése. Lelki öltözködésünk fő célja is ez kell, hogy legyen: ellen kell állnunk az elbizonytalanító, kétségeket ébresztő „szellemi fronthatásoknak”. A megfelelő öltözék Isten szava és jelenlétének, szeretetének tudatosítása. Ez olyan erőt adhat, amelyet tapasztalva magunk is csodálkozunk, és amelyről csak mi tudjuk igazán: nem belülről fakad, hanem Isten ajándéka.

Hétfő

Jézus ezt mondta tanítványainak: „Ti adjatok nekik enni!” Mt 14,16 (Zsolt 22,27a; Mt 7,21–27/28–29; Jak 5,7–12) Szeretnénk, ha Isten egyfajta lelki svédasztalt kínálna az egész emberiség számára: mindenki jöhet, válogathat, ehét és jóllakhat, de magára vessen, aki nem él ezzel a lehetőséggel. Az ige alapján azonban szembesülnünk kell azzal, hogy Jézus felelőssé tesz minket mások táplálásáért. Nem nézhetjük tétlenül azt a lelki anorexiát, amelyben oly sokan sorvadnak, nem folyamodva tisztá, életet táplálékért. Ha valóban abból élünk, amivel Jézus minket is megkínált, akkor vágyunk ezt továbbkínálni. Nem „tukmálni”, erőltetni, hanem jó szívvel és vonzó tálalásban ajánlani és természetesen szem előtt tartani, hogy nem a tálalás a lényeg!

Kedd

Hogyan menekülünk meg mi, ha nem törődünk ilyen nagy üdvösséggel, amelyet az Úr hirdetett először, azok pedig, akik hallották, megerősítették ezt számunkra? Zsid 2,3 (Zsolt 19,12; Zsid 10,26–31; Jak 5,13–20) A keresztény élet nem valamiféle hobbi. Nem szabadidős tevékenység, szellemi csemegés. Nem dísz, kiegészítője az életnek, hanem maga az élet. Az ige szerint a megmenekülés egyetlen lehetősége. Mitől kell megmenekülnünk? Az egyházi év végén és az adventi időszakban felmerülő igék, ígéhirdetések egyértelművé teszik számunkra, hogy e történelmi korszak lezárul, és egy új kezdődik. Isten szeretne mindnyájunkat átmenteni és egyben megmenteni. Ezért létfontosságú, hogy törődjünk az üdvösséggel és az oda vezető úttal.

Szerda

Mondjatok egymásnak zsoltárokat, dicséreteket és lelki énekeket; énekeljétek és mondjatok dicséret szívetekben az Úrnak. Ef 5,19 (Zsolt 34,2; Lk 13,1–5/6–9; Mt 24,1–14) Könnyű lenne átpasszolni ezt az igét a gyülekezeti énekaroknak és dalos kedvű, ráérős híveknek. Ám az igeverset „körülölvásva” (18. és 20. vers) rá kell jönnünk, hogy az Istennek való éneklés éppolyan velejárója a hívó ember életének, mint a Szentlélek jelenléte és a hálaadás. Az ének akkor válik fontossá, amikor a szó hatalma véget ér. Mélyen és magasan, mélységben és magaslatokon egyaránt szükséges. Isten dicséretére pedig nem neki, hanem nekünk van szükségünk.

Csütörtök

Az Atya nem is ítél senkit, hanem az ítéletet egészen a Fiúnak adta át, hogy mindenki úgy tisztelje a Fiút, ahogyan az Atyát tiszteli. Jn 5,22–23a (Zsolt 82,8; 2Thessz 1,3–12; Mt 24,15–28) Azt gondolhatnánk, hogy ebben az ígértetben a Fiú presztízisének visszaállításán van a hangsúly: Jézust, aki szegényesen egyszerű földi évtizedei után csúfos halált szenvedett, felmagasztalva látja majd az ámuló emberiség. Ez is igaz, de fontosabb az ige másik üzenete: nekünk jó, értünk történik majd, hogy a Fiú kezében lesz az ítélet. Ő a garancia arra, hogy Isten kegyelmes lesz mindenkihez, akit Jézus magáénak, testvérének ismer fel azon a napon.

Péntek

Ne tanúskodj hamisan felebarátod ellen! 2Móz 20,16 (Mt 12,36; Mt 26,59–66; Mt 24,29–31) Nem szükséges rémhíreket terjeszteni valakiről vagy a valóságot teljesen kifordítani ahhoz, hogy törvényszegőkké legyünk. Az igazság legfőbb ellensége nem a hazugság, hanem a hamisság. Egy kicsi ferdítés, egy információ elhallgatása felér a legaljasabb rágalmazással. A hamis kutya nem harap azonnal. Kedvesen néz, és a nem várt pillanatban támad. A hamis beszéd épp ilyen álnok és veszélyes, ezért vonja magára Isten haragját.

Szombat

Jön már a hegyeken az örömhírt hozó, aki békességet hirdet! Náh 2,1a (ApCsel 10,36; Jel 20,11–15; Mt 24,32–44) Náhum próféta az örömhír alatt Ninive pusztulását érti, ennek beteljesülését várja és igéri. Kortársa, Ézsaiás is megfogalmaz egy hasonló ígértet, de ő inkább a jövődőről, a valóságos, minden ember számára elérhető örömhírről szól (Ézs 52,7). A legnagyobb öröm, amit Isten valaha is szerzett nekünk, a megváltás, a teljes bűnbocsánat, az, hogy a „folyószámla-kivonatunkon” nincs tartozás. Istennek ez az irlalma egy hegyen, a Golgota hegyén lett megdöbentően nyilvánvaló és látható. A mi szép és próbás feladatunk, hogy hegyen-völgyön, szóval, tettel, kedvességgel, bátorsággal tovább erősítsük ezt az örömhírt.

■ BÁLINT JÓZSEFÉ

Következő számunkban: Interjú dr. Csepregi Zoltánnal, az Evangélikus Hittudományi Egyetem rektorával

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból november 18-tól november 25-ig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p>5.45 / tv2 Reggeli gondolatok (30') 8.30 / Kossuth rádió Tetten ért szavak (10') 10.00 / Duna Tv Evangélikus istentisztelet közvetítése Acáról Ígét hirdet Mekis Ádám esperes. (60') 10.00 / mtv Református magazin (26') 10.30 / mtv Szent Erzsébet (30') 13.35 / Bartók rádió Liszt: Szent Erzsébet legendája Oratórium, egy 1984-es felvétel új kiadása 12.20 / Duna Tv Élő egyház (26') 17.05 / PAX Hajók a misszióban (13')</p>	<p>11.20 / Duna II. Autonomia Katasztrófák orvosai (magyar dokumentumfilm, 2006) (25') 13.30 / Kossuth rádió Erős vár a mi Istenünk! Az evangélikus egyház féléves interjúkkal, missziói percekkel és lelki útravalóval jelentkezik. A műsorban többek között Raffay Sándor püspökről hallhatunk beszélgetést Czenhe Miklóssal, az Evangélikus Országos Levéltár igazgatójával. 15.00 / Duna Tv Cívilben, 6. rész: Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (25') 20.00 / PAX (premier) Mit ér az ember, ha feltaláló? Dr. Kulcsár Gyula (40')</p>	<p>8.40 / Duna Tv Isten kezében Az adásban „bemutatkozik” a sárszentlőrinci evangélikus gyülekezet (ism.) (26') 10.00 / Bartók rádió Társalgó a kultúráról 12.00 / Bartók rádió Hangverseny délidőben Haydn Eszterházán 2007 (59') 13.30 / Kossuth rádió Tanúim lesztek! A római katolikus egyház féléves interjúja 18.15 / zone europa Esti Kornél csodálatos utazása (magyar filmdráma, 1995) (99') 19.35 / Duna II. Autonomia Töredékek Református kollégiumok (magyar ismeretterjesztő sorozat, 2001) (21')</p>	<p>9.00 / PAX Nagytracs (ZMC – 25') 13.25 / Kossuth rádió Aranyalap. Németh László beszél Möriz Zsigmondról (5') 13.30 / Kossuth rádió „Tebenned bíztunk eleitől fogva...” A református egyház féléves interjúja 14.00 / m2 Jonuc és a koldusmaffia (magyar dokumentumfilm, 1999) 14.20 / Duna II. Autonomia Mindentudás Egyeteme Görömbei András: A magyar népi irodalom (58') 19.15 / Bartók rádió Most jelent meg! Karácsonyi muzsika gyermekvonózenekarra, Soós András válogatásában és feldolgozásában (15')</p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p>8.40 / Duna Tv Élő egyház (ism.) (26') 9.10 / Duna Tv A nemzet könyvtárának kincsei Thuróczy János: A magyarok krónikája (magyar ismeretterjesztő sorozat) (25') 11.04 / Bartók rádió Dalok és kórusok Ady Endre verseire (26') 14.05 / Kossuth rádió Arcvonalok Pataki János befektetési tanácsadó, könyvkiadó, fotós (30') 14.20 / Duna II. Autonomia Mindentudás Egyeteme Schweitzer József, Erdő Péter: Húsvét – a szabadság ünnepe, a feltámadás ünnepe (59')</p>	<p>11.00 / tv2 Salamon és Sába királynője (amerikai történelmi kalandfilm, 1959) (135') 14.05 / m2 Filmidő. Magyarországtól Portugáliáig. A Hubay Cebrian család (magyar dokumentumfilm, 2007) (45') 20.05 / PAX Mit ér az ember, ha operatőr? Kardos Sándor (42') 14.40 / Duna Tv Homo faber – a kézműves A kézműves – Szűcsmesterek (magyar ismeretterjesztő sorozat, 2005) (27') 20.00 / PAX Mit ér az ember, ha szerkesztő, újságíró? V. Kulcsár Ildikó (47')</p>	<p>7.30 / Rádió C (FM 88,8) Evangélikus félóra Az Evangélikus Missziói Központ szerkesztésében 12.15 / Duna Tv Isten kezében (26') 14.30 / Duna II. Autonomia Mindentudás Egyeteme Vizi E. Szilveszter: Élet vagy halál, vagy élet és halál? (56') 16.50 / Duna II. Autonomia Magyar első. Az első magyar szerzetesrend (magyar ismeretterjesztő sorozat, 2004) (16') 17.35 / Duna II. Autonomia Elveszett képmás (magyar ismeretterjesztő sorozat, 2005) 2/2. rész (21') 21.30 / Duna Tv En, Szegény Sudár Anna (2007) (67')</p>	<p>8.30 / Civil rádió Evangélikus félóra Az Evangélikus Missziói Központ szerkesztésében 8.50 / mtv Szent Imre nyomában (60') 9.55 / mtv Evangélikus magazin (ism. m2, 12.55) A műsorban többek között a 450 éves soproni Berzsényi Dániel Evangélikus Gimnázium (Liceum), Szakképző Iskola és Kollégiumban rendezett jubileumi ünnepségről láthatunk beszámolót. (30') 12.00 / Duna II. Autonomia Evangélikus istentiszteletet közvetítése Acáról. Ígét hirdet Mekis Ádám esperes (ism.) (60') 12.15 / Duna Tv Élő egyház (26')</p>

Evangélikus Élet

A MAGYARORSZÁGI EVANGÉLIKUS EGYHÁZ HETILAPJA

E-mail: evelet@lutheran.hu
Évlet on-line: www.evelet.hu
Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195. Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). Szerkesztésigény titkár (előfizetési és hirdetési ügyek referense): Vitális Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu). Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sander.dobsonyi@lutheran.hu). Korrektor: Huszár Mariann (mariann.huszar@lutheran.hu). Tervező-szerkesztő / Évlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@lutheran.hu). Főmunkatárs: Gazdag Zsuzsanna (zsuzsa.gazdag@lutheran.hu).

Rovatvezetők: Hafenschner Károly (kf) – Ige- és hirdető (karoly.hafenschner@lutheran.hu), Kendeh K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kendeh@lutheran.hu), Koháti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghegyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghegyi@lutheran.hu).

Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1282; 20/824-5518, fax: 1/486-1229. Felelős kiadó: Kendeh K. Péter (peter.kendeh@lutheran.hu).

Nyomdai előállítás: Egri Nyomda Kft. 3300 Eger, Vincellériskola u. 3. Felelős vezető: Kopka Viktor vezérigazgató

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj beföldön negyed évre 2340 Ft, fél évre 4680 Ft, egy évre 9360 Ft, szomszédos országba egy évre 31 900 Ft (123 euró), egyéb külföldi országba egy évre 37 200 Ft (143 euró).

Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondások tudjuk az azt követő hónap elsejével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökéig kérjük leadni! A hétfő delutáni lapzárta kizárólag a hétfői eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evelet@lutheran.hu, a hirdetes@evelet.hu címre várjuk.